Ժ. ՏԱՐԻ 2912 ԹՈՒԼԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 9 ՍԱՀՄԻ 4386 18 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1893 20 ՐԻՊԻԼ, ԱԽԸՐ 1344 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՈՒՅԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ

Գալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه غلطه ده آره‌ولك غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Զգօյշ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան գրանցեալ տարեալ 150
» » Վեցամսեայ » » 75
» » Երեքամսեայ » » 40
Օտար երկիրներէ. Տարեկան գրանցեալ 56
» » Վեցամսեայ » » 28
Ընտիր թուղթի վրայ մանաւանդ պատկերներ Տարեկան Ցամ. Ոսկի 2
Գաւառաց թղթատարի ծանրագին մասնաւոր Դրուշ 50

Խմբագրութեանս ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 18/30 ՀՈԿՏ. 1893

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԴԻՊԳԵՐԵՐ Ի ՖՐԱՆՍԱ.— Ամենայն ինչ վերջացած է. Մինչ կը հրատարակին այս տողերը, Ռուսաց մեկնած պէտք է ըլլան Թուլոնէ. Եւրոպիոյ պատմութեան էջ մը աւելցած է, որ շուտ պիտի չմոռացուի, և հաւանօրէն ուրիշ էջեր գրել պիտի տայ յապագային. Ուրախութեան և վշտի երկու ծայրերն եկան միացան վերջին օրերուն մէջ, աշխարհի ուշն և ուրուշը կեդրոնացնելով Ֆրանսայի վրայ. Մեծ բախտ մ'էր Ռուսաց այցը. մեծ կորուստ մ'էր Մարեշալ Մաք-Մահոնի մահն։ Եւ Փարիզ, որ հարսնիքի երեւոյթ կը կրէր, յանկարծ սուգի տուն մը դառնալով, աւելի գեղեցիկ երեւցաւ, արարողութիւնը աւելի խորհրդաւոր եղաւ, և Շանքաւեի գաւառներով տօնուած Ֆրանքքեռուս ուրախութիւնը դադարի մը շուրջ նուիրագործուելով, աւելի նշանակալից եղաւ ներկային ինչպէս և ապագային համար։ 1893 տարին ո՛չ միայն ռուսասէր այլ և ռուսական սերունդի մը հաստատման թուականն եղաւ Ֆրանսայի համար։

—Ռուսական հինգ զրահաւորներէն թէպէտ երկուքը խաղաղական Ոկկիանոս պիտի երթան, բայց Ավէլան ծովակալի նաւախումբը մշտապէս երեք մարտանաւէ միայն չպիտի բաղկանայ։ Հսկայ չըլլուն զրահաւորն Ռուբէ, որ նոր շինուած է և կը սպառազինուի, Պոլիկ ծովու մէջ իւր մեքենայից փորձը կատարելէն ետեւ, պիտի զրկուի Միջերկրական, և ուրիշ մէկ երկու մէջեր կամ փոքր զրահաւորներ անոր պիտի հետեւին, որով Միջերկրականի ռուսական այժը նկատելի այժ մը պիտի ըլլայ յետ այսորիկ։

—Թագուհի թղթակիցը կը հեռագրէ Թուլոնէ. «Երեկ պտըտեցայ Ցէլլոպ Ա-ղվայ և Ռիֆոս զրահաւորներն, որք իրարու հետ միացուած են պարահանդէսին համար, և Ֆէլիքս Նիֆոնվ զրահաւորին մէջ տեսակցեցայ Լաւրով հրամատարին հետ։ Ինք և ընկերք յայտնապէս յոգնած են, բայց շատ ուրախ են իրենց դատած ջերմագին ընդունելութեան համար։ Ինդակցեցայ իրեն՝ ցամաք եկած ռուս նաւաստիներուն բարի վարուցն համար։ Հրամատարը պատասխանեց թէ դասալքութեան երեքչորս դէպք միայն պատահած է, (այսինքն՝ ցամաք եկած ռուս նաւաստիներէն երեք-չորս հոգի միայն չեն դարձած նաւերն ու փախած են նաւային ծառայութենէ.) իսկ ծանր պատիժ հրաւիրող դէպքեր խիստ սակաւաթիւ եղած են։

—Փեթերպուրգի Իրաւագիտական Համալսարանն իւր բարեկամական զգացմունքներն հաղորդեց Փարիզի Իրաւագիտական Համալսարանին։ Կրթական նախարար Պ. Բոէնքառէ պատասխանեց թէ «Ամէն երկրաց գիտնականներուն խմացական հաներաչխութիւնն աւելի եւս սերտ հանդամանք կ'առնու բարեկամ ազգերու գիտնականներուն մէջ։ Միտքերու միութիւնն այդ զգացում եղբայրութեան կը վերածէ։»

—Մարեշալ Մաք-Մահոն Ֆրանսական բանակին մէջ «բախտաւոր» զինուորականի համբաւ կը վայելէր։ Թէ Ալժիրիոյ, Թէ Սեւաստոպոլի, Թէ Իտալիոյ մէջ յաղթած էր ամէն անգամուն և Թէպէտ միշտ վտանգած էր իւր անձը, բայց չէր զարնուած։ Այս համարումը վայելեց մինչեւ 1870ի պատերազմն, երբ երկրցս ճակատեցաւ Գերմաններուն դէմ. առաջին անգամուն յաղթուեցաւ, երկրորդ անգամուն զարնուեցաւ։ Բայց իւր «բախտաւոր» զինուորականի համբաւը զինք նորէն գտաւ իւր յուզարկաւորութեան պահուն։ Շա՛տ ժամանակէ ի վեր Ֆրանսա այսչափ մեծափառ յուզարկաւորութիւն չէր տեսած։ Թէպէտ Վիքթոր Հիւկոյի և Կամպէդդայի յուզարկաւորութեանց նոյնքան բազմութիւն կար, բայց Մաք-Մահոնի սուգն օտար վերհապետներ ալ բռնեցին։ Զի մանաւանդ Գերմանիոյ Կայսեր, Իտալիոյ Թագաւորին և Վիքթորիա Թագուհւոյն մասնակցութիւնը սխուր հանդէսին աւելի բարձր հանգամանք մը տուաւ, և Ռուսաց ներկայութիւնը բացառիկ հանդիսաւորութիւն մ'ընծայեց գործին։ (Ցանուն Ռուսաց միայն Մէքէրլէոնի Ռոոֆոն Կայսերէն Նոոէիէն պակը կար. Ալէքսանդր Կայսեր անուամբ պակ չկար, մինչ Վիլհէլմ Կայսեր, Իտալիոյ Թագաւորին և Անգլիոյ Թագուհւոյն կողմէ դրուած պակներն իրենց անունները կը կրէին՝ գեղեցիկ ծաղիկներով յօրինուած)։ Ո՛չ իսկ Մահէնդայի յաղթութենէն դարձին Մաք Մահոն այնքան փառաւորուած էր օրքան իւր թաղուած օրը։

—Ֆրեսերիք Կայսրուհին յատակական հեռագիր մը զրկեց առ Տիկին Մարեշալ Մաք-Մահոն։

—Ցուզարկաւոր թափորին անցած տեղերը խանութներու և դրօսարաններու պատշգամներուն մէջ տեղ մը մինչև 150 ֆր. ի ծախսեր է։ Հազարաւոր մարդիկ ծառերու վրայ մագլցած էին, տեբեւներն անգամ անտեսանելի ընելով։

—Պ. տը Պոլիից կը գովէ Ֆրանսացւոց ընծային քաղաքավարութիւնն, որով այս հարիւր հազարներով համբուող ժողովուրդ աննեղաշնակ ազգակ մը չէր հաներ թափորին անցած պահուն, և ամէն գլուխներ մէկէն բացուեցան երբ՝ դագաղին եկեղեցիէն դուրս հանուած պահուն՝ Փարիզի հրամատար Սօսիէ զօրավարը սուրը քաշելով ինք տուաւ բարեւի կենարու հրամանը։ Միայն, երբ դագաղն Էնվալիտի հարթավայրն հասաւ, ռուս սպայից յանկարծակի երեւնալուն սքանչացած, երիտասարդ մը «կեցցէ՛ Ռուսիա» աղաղակից, բայց անմիջապէս կնոջ մը ձայնն անոր պատասխանեց։ «Լռեցէ՛ք, ադոր օրը չէ՛ այսօր»։ Առ որ գործաւորմը պատասխանեց հաւանութեամբ։ «Կեցցէ՛ս» (*)։

—Ավէլան ծովակալ իւր այցելուներէն միոյն հետեւեալ սրտաշարժ պատմութիւնն բրաւ. «Ամէն վայրկեան մեր կառքերուն մէջ կը նեսեն փունջեր, նամակներ, նուէրներ։ Բնակարանս, ամենքն ալ կ'առնուին։ Իմ ընդունած նուէրներուս մէջ, հատ մը չաս գտաւ սրտիս։ Աւասիկ նամակը։— «Մովսէս։—Մեք փոքրիկ ազգատիկ տըղաքներ ենք։ Բայց ամենուն պէս մեք ալ նուէր մը կ'ուզենք ընել ձեզ։ Մեր խնայութեանց տուփը կոտրեցինք։ Մեծ գումար մը չէր պարունակեր։ Բայց ինչպէս Ֆրանսայի մէջ, Ռուսիոյ մէջ ալ ազգատներ կան։ Ահա մեր խեղճուկ երեք ֆրանք 75 սանդիմը։ Կաղաչենք որ ընդունաք մեր նուէրին փոքրութեան համար, և ձեր երկրին ազգատներուն տաք զայն, ի յիշատակ իրենց ֆրանսացի փոքրիկ եղբայրներուն։»— Ստորագրութիւն չկար տակը։ Արտասուալից աչօք յարեց ծովակալն. «Ահա աւանդ մը զոր մեծաւ գոհութեամբ պիտի տանիմ իւր հասցէին»։

—Ավէլան ծովակալ և իւր սպայք այցելեցին Քանռոպէռ Մարեշալին։ Մերունի զօրապետը սրտագին ընդունելութիւն մ'ըրաւ, և չատ զուարթօրէն խօսակցեցաւ, յիշեցնելով թէ ի Խրիմ ռուս զինուորը օ՛րքան յոգնեցուցեր էին Ֆրանսայցիները։ Ցիշեց նոսա իւր բարեկամութիւնն հանգուցեալ Ալէքսանդր Բ. Կայսեր հետ, մին այն լաւագոյն մարդոցմէն զոր երբեք ճանչած է։ Ռուս ծովակալը մեկնած պահուն աղաչեց ծերունւոյն որ իրենց այցելութիւնը փոխարինելու ձանձրութիւն չառնու։ Այնու հանդերձ, կէս ժամ եղաւ Քանռոպէռ, պաշտօնական համազգեստով և Սրբոյն Անդրէայ խաչը կախած, փութաց ի Զինուորական Ակադեմիա, ուր ռուս և Ֆրանսացի սպայք ջերմագին մեծարանօք ողջունեցին զինք. խնդակցելով իւր քաջառողջ երեւոյթին համար։

—Իրենց դէպ ի Թուլոն ուղեւորութեան պահուն, ռուս նաւաստիներուն խնամով սովրեցուցեր էին Մարսէյէզ երգել։ Դաշնակի մ'ընկերակցութեամբ, շատ չանցած լաւ սովրեցան։ Բայց ֆրանսերէն քանի մը բառ անոնց սովրեցնելու մեծ դժուարութիւն քաշեցին սպայք։ Կեցցէ՛ Ֆրանսա (Vive la France) աղաղակը մանաւանդ շատ վարժեցուցին, բայց չյաջողեցան, զի կ'ուզեն թէ Ռուսք Ֆրանսական «Ֆռ» արտասանելու դժուարութիւն կը քաշեն, և երբ Ավէլան ծովակալի մարդիկ համախմբեալ երեցան ի Թուլոն և ի Փարիզ, հանդիսատեսք զարմացան որ Վիվ լա Ֆռանս բառը Ռուսք Վիվ լա Ֆանս կը հնչեն։

(*)։—Ցայսոնի է թէ Մաք-Մահոնի յուզարկաւորութեան օրն ի պատիւ Ռուսաց ամէն ցոյցք և հանդէսք դադրած են 24 ժամ։

ԼՈՌԵՆԶԱՆ երից՝ գաւառաց կողմէ Ավէլան ծովակալին մատուցուած ընծայք թէև 2,200 ոսկիէ աւելի չէին արժեր, բայց ամենէն աւելի ուշագրաւ էին՝ նոյն գաւառաց ապագայ ակնկալութեանց պատճառաւ։

ՄԱՔ-ՄԱՀՈՆԻ յուզարկաւորութեան Ռուսաց մասնակցութիւնը Ֆրանքեւռուս բարեկամութեան վերջնական հաստատութիւնն եղաւ նաեւ այս իմաստով որ Խրիմեա պատերազմին մէջ Ռուսաց դէմ ամենամեծ քաջագործութիւն ցուցնող Ֆրանսացի զօրապետը Մաք-Մահոն ինքն էր. զի կը յիշուի թէ Մալաքովի Աշտարակը գրաւողն հանդուցեալն էր, և այն Աշտարակին գրաւումն էր որ վճռական հարուածը տուաւ Սեւաստոպոլի։

ԳԵՐՄԱՆ դեսպանն և իրեն ընկերացող չորս գերման պաշտօնակալք, Ինվալիտէն մեկնելով, այնքան խուռն բազմութեան մը մէջ գտան իրենք զիրենք, որ չկրցան իրենց կառքերը գտնել, և հետիոտն դարձան դեսպանատուն։ Բայց Ֆրանսացի բազմութիւնն ամենուրեք գլխաբաց և յարգանօք ճամբայ կուտար իրենց։

ՖՐԱՆՖԷԴԻՆ իտալացի երեսփոխանը կարգ մը երկրագործ ընտանիքներ իրեն հետ առած գնաց Մասուա, ուր իտալացւոց նորատաց երկրին մէջ հողագործներու գաղութ պիտի հաստատէ։ Այսպիսի փորձեր արդէն եղած են Իտալացւոց կողմէ և յաջողած։

Պ. ԲԱՌՆՕ Կայսր Նիկոլա և Ծովակալ Նիֆնվով ռուս զրահաւորները պտրտեցաւ, և յոյժ մեծարեցաւ Ավէլան ծովակալին և անոր սպայից կողմէ։ Երեկոյին ճաշեց Թուլոնի ծովային ապարանքին մէջ, ռուս հիւրերուն հետ։ Նախագահեց նորաչէն Ֆրանսական զրահաւորին ի ծով իջուցման։

ՍԸՐ Մ. ՍԷՅՄՐԸՐԻ անգլ. նաւախումբն երէկ կիւրակի ճիպարդար ուղեւորեցաւ, Սքեցիայի մէջ իտալեան իշխանութեանց և ժողովրդեան կողմէ եռանդեամբ մեծարուելէ ետքը։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՊԱՆՔՈՆ նոր պանքոտներ պիտի հանէ, աւելի թեթեւ բայց աւելի տոկուն թղթի վրայ, այնպէս չինուած որ կեղծն հանել գրեթէ անկարելի ըլլայ։

ԲԱԼԵՐՄՈՅԻ մօտ հարուստ կալուածատէր Վէնդուռայենա մահամերձ ըլլալով իւր կտակը գրել տուաւ ի ներկայութեան իւր երկու որդւոց։ Առնոց մին, 34 տարեկան, տեսնելով որ իւր եղբօր համար քիչ մը աւելի նպաստաւոր կտակ ըրած է իւր հայր, կատղեցաւ, գնաց հրացան բերաւ, ու երկու քայլ հեռուէն կրակ ընելով, անմիջապէս մահացուց խեղճ հոգեվար հայրը։ Ցետոյ փախաւ։

ՍԻԿԻԼԻՈՅ մէջ աւազակութիւնն աւելցած ըլլալով, զինուորական վարչութիւն հրատարակեցաւ բովանդակ կղզոյն մէջ։ Այս նպատակաւ ԺԲ. զօրաքանակին վրայ ութ վաշտ աւելցուելով, 12,000 կանոնաւոր զօրք պիտի հսկին մինչ։ Կը խորհուի նոյն արմատաբար անօրինութիւնն ընել նաեւ ի Սարտենիա և Հռոմայ դաւառին մէկ մասին մէջ։

ԻՌՈՒՍԻԱ, Հարաւ-Արեւմտեան երկաթուղեայ անտանէէն էկս միլիոն ռուպլ գաղցուած է։ Քանի մը կարեւոր պաշտօնատարք ձերբակալեցան։

ՈՒԽՈՏԱԳԴԱՅՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Օ՛ն ընկեր, և կէս ժամու հապճեպ պատրաստութեամբ յանկարծ ճամբայ ելանք Արմաչ։ Երիս հոգի էինք։ Եւ հասանք Հայտար փաչա։ Առաջին գունը չուած էր արդէն. սպասել հարկ եղաւ։ Հոն ուշագրաւ տեսարան մը դէմերնիս ելաւ։ Գօս սօսի մը, որ երբեմն թռչուններու օթեւան, խոնջ ճամբորդներու հանգիստ ու զով, բանաստեղծներու երգերու, մրրիկներու խաղեր հիւսելու չափ արգասաւոր եղած ըլլալու էր և խրոխտ ժպիտներով նկատած Մարմարայի հայելին, այժմ իւր բոլոր հրապոյրներէն կապտած՝ չոր ցամաք կմախք մը դարձած էր։ Բոլորի ծառերուն առուգութիւնը կը ծիծաղէր այդ դառամ դիակին վրայ։ գունատ կեղեւ մը պատանքի պէս կը պատէր զայն կոճղէն մինչեւ գագաթը։ Եւ ահա չուան մը նետեցին վերէն։ պիտի տապալէին զայն։ Ծառը պարանին ձգման դիմահար կը ճարճատէր արդէն՝ երբ հասաւ Գարթալի դէնը։ Բարի՛։

Հրաճեմն յանկարծակի գտնէ մեր տրամութեան մէջէն։ այգիներու, սիրուն ամարաստաններու, վճիտ օդի և վայրկենէ վայրկեան նորոգ հորիզոններու մէջէն, ուր բնութեան ամենէն հոգ գեղեցկութիւնները կը թաքուին ու կը թաքչին արագ արագ, հրասող քարաքը սուրացուց զմեզ, և հասնեց Գարթալ։

Զորս ժամ սպասեցինք հոն և նորէն հեծանք դէնն՝ ժամն ինն։ Ամէն կարգի ուխտաւորներու եռացող կոյտ մը ողողուեց զմեզ։ Զորս ժամ անդադար սրացանք, խօսակցելով, խոկալով, անբացատրելի գմայլումով ետ ետ խուսափող տեսարաններու վրայ, որ կեանքի բոսկներու հետ խառնուած կը փախչէին մնեն՝ անցեալ մ'ըլլալու համար։

Հասանք Նիկոմիդիա. քաղաքը կը տատանէր երթեւեկներու հոսանքով։ Շրջակայ գրեթէ բոլոր գիւղերէն ու Պոլսոյ միջակային դասէն ամէն հասակէ երկսեռ ուխտաւորներու վերջին մասն հոն դադար առնելու վրայ էր, (լսածնուս նայելով՝ անցեալ տարուան հագիւ հինգերորդ մասին չափ)։ Մութին մէջ՝ ամէն ազգի գաւառաբարբառներու գաչն վանկեր կուգային կը քաղէին պոլսական հպարտ ու երգիծական չեչտերուն. պզտիկ Բաքիլոն մը դարձած էր եկեղեցիին հրապարակը։ Հանգիստի պէտքը փութացուց զմեզ ի քուն։

Շաբաթ առաւօտ՝ ժամը տասնին նորէն ճամբայ ելանք. մահարկղի պէս բանով մը, որ իբր թէ կառք էր և պիտի տանէր զմեզ վանքին առջեւ «սվլքիլէմէն» ձգէր (այսինքն աղբիւսի պէս պիտի պարպէր, ինչպէս կ'ըսէր կառավարը)։

Քառասունի չափ կառքերու գանդաղ տոդաշարը կը յառաջէր կրայօրէն դէպի Նիկոմիդիոյ արեւելեան ընդարձակ դաշտագետնին. գեռ խոր այդ էր։ Սառուցիներ, զով, ուրուատիպ լեռներ, ուրուագծոյն անցուդարձեր, հեծող եղեներու և գոմէշներու բլուն, ճանչաձայն, չառաչ, կառապաններու խօսքը բացագանչութիւններ, անորոշ ձայներ, կցկտուր երգեր, ելն. կը յօրինէին չգիտեմ ինչպէս ներդաշնակ անները դաշնակութիւն մը այդ խորհրդական դաշտին վրայ, ուրկէ այնքա՛ն ճամբորդներ, այնքա՛ն հառաչանք, իղձեր, ուխտեր, հնարք, կիրք, հրնչակներ ու սատանաներ ալ անցած սղոցած էին մութին մէջէն՝ լոյս տեսնելու ազատող փարագներով, աւա՜ղ, շատ անգամ անուղղայ յոյսերով դառնալու համար։ Եւ այս ամէնը մի միայն գաղափար մը պարագրկած էր, կրօնք մը։ Զարխափան Աստուածածնի խորհուրդը։

Եւ մենք, կառքին մէջ կծկրտած, որ թաղուն արծաթանգիներովն իսնայի զգացումներ արթնցնելու չատ յարմար էր՝ բնական բերումով մը ինքնամփոփ կը մտածէինք մոլութիւններնուս ու լաւութիւններնուս հետ, կրօնքներուն հանրական երեւոյթին վրայ, որ երկրագունտի մէկ ծայրէն միւս ծայրն՝ ըստ անքաւ պէսպիսութեան բարքերու և օրէնքներու՝ ծէսերու և խորհուրդներու անքաւ ձեւերու տակ միեւնոյն դաղափարը, միեւնոյն բանաստեղծութիւնը կը պատկերէ մարդկութեան ամենէն բազաքակիրթ մասէն մինչեւ յետին խուժն ու դուժը, սկիզբէն մինչեւ վերջ, Սէյլանէն մինչեւ Ամերիկայի հուսկ ծայրն, Արջային բեւեռէն մինչեւ Հակարջային բեւեռ։

Եւ կ'ըսէինք իրարու.—այո՛, կրօնքն՝ իբր տածող կեանքի և վանող մահու՝ իմաստասիրութեան մի ահագի՛ն բացը կը գոցէ. ի՛նչ թանձր ձեւերով ալ ներկայնայ մեր աչքին՝ միշտ անհրաժեշտ պէտք մըն է այն անկեալ մարդկութեան, քանի որ անհնար է ապրիլ առանց պաշտելու.— ու անդրադառնալով բոլորի պարագայներուն՝ ժամանակակից ամենահմուտ կրօնախոյզին հետ կը գոչէինք՝ չա՛տ տեղ իրաւունք ունիս, ո՛ մարդկութիւն, և երբեմն արդար են դատաստաններդ։ Եւ կաթիլ մը արտօսր՝ որ մանկութեան մեր բոլոր գաղափարներուն, զգացումներուն, վիշտերուն, սիրած ու առարկաներուն յիշատակարանէն կը պսպթկար, որուն մէջ մեզ համար հոգեկան տիեզերք մը կար, իջաւ հրակայլակ մեր ծնօտն ի վար...։

Արշալոյսը ծայր տուած էր. ցատկեցինք կառքէն դուրս. չուրջ նայեցանք։ Առաւօտը պատրաստ՝ ողջագուրած էր բնութիւնը, զաչը խաղաղ և դաչտայիններն ի խաղ. պահ մը նայեցանք վեր հորիզոնին, և ահա ի՛նչ տեսնենք, հրա՜չք։ Այո՛, այն օրն երկինք թերեւս իր ամենէն մեծ հրաչքը պատրաստած էր մեզ՝ զոր ի զուր փնտռած էինք երբեմն խորհրդատիպ տաղաւարներու մէջ։ Թանձր, լրթին, յուրանաձեւ ամպ մը՝ հոլակայած հորիզոնի առաջին գիծին վրայ՝ տարբեր օրօրտ մը կը հիւսէր, իբր չքնաղ վարագոյր մը չքնաղագոյն պատրաստութեան։ Ամպին վրանաձեւ ծոցերը չուտ չուտ սակեհուր հեղեղներ կ'ընդունէին ներսէն վերէն, և կը ներկուէին չգիտեմ ի՛նչպիսի բոցախառն երանգով մը, և կը բորբոքէին, կը վառէին և չէին այրուեր, կ'այրէին։ Եօթն հսկայ չորեր՝ անչափանդաղ պայծառութեամբ՝ վարագոյրին ներքէն դէպ ի վեր բեկբեկելով՝ կը սլանային, կը կոնչէին անհունութիւնն համբուրելու ատեն. չորերու կեդրոն՝ Արեւը կ'ընթանար մենաւոր արքայական ծանրութեամբ. երկու վայրկեան՝ և ահա փեսան դուրս ցայտեց արսկապանէն, գործելով անման հրաչիք մը, զոր ամենէն ճարտար նկարիչը պիտի անկարանար հանել։ Ջնաչխարհիկ էր տեսարանը, վսեմ գաղափարի մը նման, և աւելի ճիշդ՝ ինք իրեն միայն նման, անոնմա՛ն իսկ։ Բսին մարդիկ թէ այսպիսի երեւոյթ հաղիւ տասը տարին մի անգամ կը պատահէր։ Միլիոնի հանճարն հարկ էր հոն ունենալ երեւելու համար թէ ի՛նչ զգաց այսպիսի տեսիլի մը յանդիման նախնիներն Ադամ՝ արարչագործ Մատին ամենէն սքանչելի տաճարն ամբաւահրաչ հոս

(*) Տես նոյնպէս Ազգ. Ամսագրի Հոկտեմբերի գրքոյկին մէջ։

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (66)

ԺԻԼ ԼԵՌՄԻՆԱ

ԲԱՐԻՁԻ ԳԱՅԼԵՐԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ՄԵՌԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ԱԿՈՒՄԲԸ

Արդարեւ, թէեւ Մանքալ-Պիսքաս չէր տարակուսեր այս կնոջ կորովին վրայ, սակայն պոռթկումի մը, մոլեգին ուրացումներու կը սպասէր։ Երբ խօսքը կտրեց Թիապարտը, Թէնիա ոտքի ելաւ և քաղուկն երկնցուներով, քաշեց հնչակին լարը։

—Զգուշացէք, տիկին, գոչեց Մանքալ, մի՛ փորձէք զիս...

Հաստատ կը կարծէր թէ Թէնիա պարզապէս հրաման պիտի տար ծառաներուն որ դուրս նետեն զինքը։

Մառայ մը դարկաւ դրան, յետոյ ներս մտաւ։

—Երկու սպաս, ըսաւ դքսուհին պարզապէս։ Պարոնը ինձի հետ կը նախաճաշէ։

Գալ Թշնամիին կամ գէթ հակառակորդի մը տունը, երեսին նետել սարսափելի ամբաստանութիւններ, յուսալ—ինչպէս կ'ըսէ բանաստեղծը—երկաթէ կրունկին տակ չընչաստան բռնել զայն, յետոյ... լսել որ նախաճաշի կը հրաւիրուիս... աւաղ ամենակատարեալ անակնկալ մը զոր երեւակայութիւնը կարենայ ստեղծել։ Մանքալ, մասամբ զինաթափ եղաւ։

Թէնիա անոր դարձաւ, և իր ամենէն ջնորհալի ժպիտովը։

—Լսեցի՞ք, և կ'ընդունի՞ք, այնպէս չէ՞։

—Անշուշտ... բնաւ պատճառ մը չունիմ մերժելու, թոթովեց Մանքալ, որ կը հարցուներ ինքնին թէ ի՛նչ կը նշանակէր այս կատակերգութիւնը։

—Ներեցէք որ վայրկեան մը առանձնոյս երթամ, յարեց Թէնիա։ անկողնէս ելայ ձեզ ընդունելու համար, և իրաւ, վախ ազդելու չափ ագեղ եմ...

Մանքալ ժիտման շարժում մը ըրաւ։ Ինչ ինաց որ Գայը կնաձեւար ըլլար։ Դուռ մը բանալով՝ անհետ եղաւ դքսուհին։ Մանքալ, աչուրները խոշոր խոշոր բացած, պատին կը նայէր։ Ցիրաւի, կը հարցուներ ինքնին թէ կ'երազէ՞ր եթէ ոչ արթուն էր։ Մտահոգութիւն կը զգար։ Այս կինը զոր իր ձեռքին մէջ կը կարծէր և յորում հրու գործիք մը ուզած էր գտնել՝ մէկէնմէկ պիտի խուսափէ՞ր ձեռքէն։ Քանի մը վայրկեան, ըսած էր Թէնիա։ Խօսքը բռնեց, և Մանքալ տակաւին իր խոհերուն մէջ էր թաղուած երբ անիկա երեւցաւ։ Վարդագոյն սնդուսէ Քէնէոոոոն մը էր հագած, որ ծածկուած էր ժանեակներով և նուրբ մարգրիտներով։ Իր մազերը, ամբողջովին վեր առնուելով, կը տպակային իր սպիտակ ծոծրակին վրայ։ Երեսը, գերծ չպարի արուեստականութիւններէն, երիտասարդական, գրեթէ մանկային թարմութիւն մը վերստացած էր։ Աչուրները կը շողային երկար թարթիչներուն տակ, կարմրաւուրթը բերանը կը ժպտէր զուարթութեամբ։

—Տիկին դքսուհի՛, սեղանը պատրաստ է։

Պահ մը ետքը, ճաշասրահի մը մէջ որ բուրենիով և վարդենիով համակ տախտակուած էր, Մանքալ և Թէնիա դէմ դիմաց նստած կը գտնուէին։ Տաղնապի ստուերմը իսկ չիկար այս եղական տեսակցութեան մէջ։ Դքսուհին, իր կեղծանուշ շընորհով, հաճոյք կը զգար սպասարկելով նախկին թիապարտին որ, ակամայ, կը յաջտակուէր հաղուագիտ կերակուրներու և ընտիր ընտիր գինիներու զգայութիւններէն։ Սակայն, միտքէն կ'ըսէր.

—Եթէ կը ջանայ զիս գինովցուցնել, պատճառն այն է որ զիս չի ճանչնար։

Բայց իրապէս, կարելի՞ էր որ Թէնիան երազէր չար նպատակ մը։ Ամենէն սիրալիր հիւրընկալուհիին գողտր պարզութիւնն ունէր։ Աղանդերին, նշան մը ըրաւ, ծառաները դուրս ելան, դքսուհին մինակ մնաց Մանքալին հետ, որ, հիմա ըսլոլովին իր անձին տէրը, կը սպասէր։ Դքսուհին շուրթերը կը թրջէր Ցանցիկի գինւոյ բաժակի մը մէջ ուր կը խաղային ոսկի զանակներ։ Սեղանին վրայ դրաւ բիւրեղը, յետոյ արմուկը սեղանին կրթնցունելով, և գլուխը ձեռքին վրայ ձգելով, Մանքալին երեսը նայեցաւ և ըսաւ.

—Արդ, կ'ըսէինք, սիրելի պարոն, թէ թունաւորեցի Պ. տը Թորէս զուարթը...

Եթէ կայծակն իյնար թշուառականին առջեւ աւելի շուտ պիտի չանթահարեր զայն քան այս պարզ խօսքը որ արտասանուած էր ամենահանդարտ շեշտով։

—Հէ՞, ըրաւ։

—Մոռցա՞ք ուրեմն, յարեց Թէնիա, հետաքրքրաշարժ պատմութիւնը զոր քիչ մը առաջ պատմեցինք

Պահ մը լռութիւն տիրեց. Մանքալ, այդ քանի մը վայրկեաններուն մէջ, գերագոյն կոչում մը ըրաւ իր քովանդակ կորովին։ Կատակերգակուհիին, կատակերգակուկէս։ Այսպէս մտածեց։ Եւ պատասխանեց ծիծաղելով.

—Իրաւ, ատոր վրայ ա՛լ չէի մտածեր։

—Նախ կը ներէ՞ք որ հարցում մը ընեմ։

—Իմ թոյլատուութե՞ան պէտք ունիք։

—Կուզէի գիտնալ թէ ո՛ւսկից իմացած էք սրտաշարժ դարձուածները զորս այնքան յուզիչ կերպով բացատրեցիք։

—Կրնամ գոհացուցնել ձեզ։ Լաւ կը ճանչնամ Շըմէն-տէ-Պէօի մարդը։

—Ա՛հ, ուրեմն գեռ ո՞ղջ է։

—Դուք ալ ինձ թոյլ տուէք ըսելու թէ այդ բանը ինձ չափ գիտէք... վանդի մարդուն մեկուն... խորհուրդ մը տուած էք որով անիկա կրցած է յարաբերութեան մտնել նոյն անձին հետ։

Առանց աչքերը խոնարհելու այս պատասխանին առջեւ, Թէնիա յարեց.

—Իրաւունք ունիք։ Բայց չէի գիտեր որ դուք ալ կը ճանչնայիք զինքը...

—Մաեբիմ բարեկամ մըն է, ըսաւ Մանքալ խնդալով, և պէտք է յայտնեմ ձեզ թէ գիտեմ անոր ամէն մտածումները... Այսպէս, եթէ հաճելի կրնայ ըլլալ ձեզ, յայտնեմ Պ. Պլագիսի և Պ. տը Սիրլըբէյի միջև տեղի ունեցած տեսակցութեան ճիշդ խօսքերը։

Մանքալ դքսուհիին ձեռքին մէջ թեթև մեզմում մը միայն նշմարեց։ Անոր ցոյց տուած միակ յուզման նշանն այս եղաւ։

—Ուրեմն, վարպետ Պլագիան... ըսաւ դքսուհին։

—Վարպետ Պլագիան, որ Ժեվրի քարափը կը բնակի, Շըմէն-տէ-Պէօի նախկին թունաւորիչն է։

—Եւ այս երկու անձերը ուրիշ մարդեր չեն եթէ ոչ... Պ. Մանքալը, տը Թորէս դքսուհիին զործակատարն ու խորհրդակիցը։

Ցայտնի էր որ իրենց գերերը բացէ ի բաց կը խաղային. ա՛լ ուրիշ ընելիք չունէին եթէ ոչ իրենց պարտքը կատարել։

—Բան մը որ կը բացատրէ ձեզ, ըսաւ Մանքալ, թէ ի՛նչպէս ձեր գործակատարը այնքան լաւ գիտէ Շըմէն-տէ-Պէօի պատմութիւնը։

—Բայց այս ամենը չատ բնական է, յարեց կոմուհին, անշնորհք մէկը կ'ըլլայի եթէ չշնորհաւորէի ձեր աքանչելի տաղանդը։ Շիտակը չճանչցայ ձեզի։

—Սակայն դուք իսկ հաստատեցիք թէ նոյն անձն եմ հա...

—Թունաւորիչը... Օ՛հ, ատիկա, սիրելի պարոն, արդիւնքն է այն ձեր տխուր մոլութեան որով կը յայտնէք ձեր պատմութիւնները... Երբ կրկնեցիք յիշեալ ծերունւոյն խօսքերը, ձայնին հնչիւնը, խորհրդաւորութիւնները, արտասանութիւնը անմիջապէս գաղտնիքն յայտնեցին ինձ։

—Խելացի էք...

—Հարցաքննիչ դատաւորի մը պէս, իրաւ է։ Հմմակ հասկացանք զիրար։ Անցեալիս վրայ բաւական փափուկ գաղտնիք մը գիտէք. անշուշտ իմ տունս եկած էք փորձելու համար—եթէ չեմ սխալիր—լաբորատորիք գործողութիւն մը։

Անկարելի է բացատրել հեգնական այն նուրբ շեշտը որ կը միանար այս լիրբ յայտարարութիւններուն։

—Իրողութեան գանք ուրեմն, յարեց Թէնիան, վասն զի պէտք է ըսեմ ձեզ, թերեւս չատ ժամանակ չունենաք։

—Ձեր տրամադրութեան տակն եմ... սիպողական քան մը չունիմ...

—Ընածս չէք հասկնար... հետաքրքիր եմ և կուզեմ գիտնալ թէ ի՛նչ են ձեր ինձ առաջարկելիք պայմանները... Ասոր համար է որ կը հրաւիրեմ ձեզ չտապիլ։

—Շտապե՞մ... բայց չեմ հասկնար...

—Թանկագին ժամ մը կը կորսնցունէք, վասն զի, անտարակոյս չատ չատ տասը վայրկեան ունիք ինձ յատկացնելու։

Մանքալ մէկէնմէկ ոտքի հաւ։ Երեսը պատի գոյն էր։ Արագ փայլ մը անցաւ ուղեղէն։

—Անմիջապէս պիտի բացատրէք ինձ ձեր խօսքերուն իմաստը, սպա թէ ո՛չ...

—Ապա թէ ո՞չ... Շիտակը հետերնիդ չի խօսուիր։ Վերջապէս, քանի որ կը պընդէք, աւասիկ ձեր պահանջած բացատրութիւնը։

Թէնիա գրպանէն հանած էր բիւրեղեայ փոքր սրուակ մը, որ խիցով մը գոցուած էր։ Մէկ ակնարկով Մանքալ ճանչցաւ զայն։

գիին նախկին դարերն՝ երբ բնութեան ծոցէն այն ինչ գուրս ելած՝ լի յատկացութեամբ, անձնիշխան սոսկութեամբ, գո՛հ բարեբաստ իւր գոյութեան յորդ գիտակցութեամբ, սուր հոգետեսութեամբ, անքաւ ներշնչումով ու հիացումով՝ շուրջը պարադիտեց և արտասանեց անհաղորդական անունն այն մեծ, որուն կերկրպագեն տիեզերք ընդհանուր, և անդէն խոնարհեցաւ, համբուրեց գետինն, հո՛ն էր ամեն կրօնքներու խորհուրդն. հո՛ն կը սկսէր հոն կ'արձանանար ամեն բան, գաղափարներու վեհագոյնը, երկնից կաթումը, տիաբաւ խանդը։

Այս տեսարանն ու խկումներն, որ անշուշտ նատիրն էին անամփոփելի բարձրութեան, հինգ վայրկենէ աւելի չտեւեցին. ցրուեցաւ ամեն բան, վարագոյր, օսկի, ամպ, շող, հրաչք, և սկսաւ ընթանալ լոկ Արեւն՝ իւր հանապազորդ մեծ հրաչքը կատարելու։ (*) Ց. Մ.

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ։—Անկլիքան եկեղեցականք կը պատրաստուին ուխտագնացութիւն մ'ընել ի Ս. Տեղիս առաջիկայ փետրուարի։ Ուորսթրի (Worcester) անկլիքան եպիսկոպոսն (զոր անցեալ շաբթուն յիշեր էինք,) պիտի ընկերանայ ուխտաւորներուն, և հոգեւոր պաշտօն պիտի կատարէ յԵրուսաղէմ։ Անկլիքան վարդապետ Ֆարար Երուսաղէմ գացած պահուն ի Հռոմ կարգ մը հրապարակախօսութիւններ պիտի ընէ Ս. Գրոց հնաբանութեան և զանազան ատուածաբանական նիւթերու վրայ։ Կանոնիկոս Թրիսթրամ և ժամանակիս ամենէն նշանաւոր հնախօսներէն և երկրախոյզներէն ոմանք դասեր պիտի տան ատուածաբանական հնախօսութեան։ Մարդ գլուխ 75 անգլ. ոսկի ծախք որոշուած է, և ամեն ոք իւր ծախսուց բաժին վճարելով, պիտի ճամբորդեն։ Ցատուկ շրջենաւ մը կը պատրաստուի, որ ի Նաբոլի պիտի առնու զիրենք, և Ալէքսանդրիա պիտի տանի, (անտի Գահիրէ երթալու համար), Եաֆա պիտի տանի (Երուսաղէմ) և Պիրէոն պիտի տանի (Ամէնք անցնելու համար)։ Ապա եւ պիտի բերէ և յանձնէ ի Նաբոլի։ Կարգադրութեանց կը հսկէ Ուորսթրի եպիսկոպոսին որդին։

ԱԶԳԱՔԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Ինչպէս շաբաթ աւուր թուով ծանուցինք, Սոյ միաբան Դեր. Աբրահամ եպիսկոպոս Մամիկոնեան պատրիարքական հրամանաւ գաւառցուցուած է Գում Գաբուի գրսի Ս. Յարութիւն եկեղեցոյ քարոզչութեան պաշտօնէն։ Ս. Պատրիարքը միանգամայն կ'արդիւէ նմա որ և է պաշտօն վարել մայրաքաղաքիս մէջ ու կը հրամայէ անյապաղ Սիս երթալ։

Պատրիարքական նոյն նամակին համեմատ, Դեր. Աբրահամ Սրբազան՝ մինչեւ իր մեկնումը՝ պարտաւոր է Ազգ. Հիւանդանոցի հիւրանոցն անցընել իր ժամանակը։

Կրէտէի մեր եկեղեցւոյն ու վանքին համար հոգեւոր հովիւ կարգուած էր Բարձրագոյն Տ. Մանուէլ քահանան։ Սոյն վարչական անօրինութիւնը վաւերացնող պաշտօնագիրը Բ. Դուռանէն Ազգ. Պատրիարքարան եկած ըլլալով, ծանուցուեցաւ Կրէտէի կալուածոց Հոգաբարձութեան որպէս զի Տ. Մանուէլ քահանան պատրաստուի իր պաշտօնատեղին երթալ։

ՆՈՒՈՒԹԻՒՆ ՄԷ

Տպագրիչ Նան էֆ. Կ. Պէրպէրեան հրատարակած է։

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՑ 1894ի

Ճոխ և շահեկան ծրագրի մը համեմատ։ Այս ստուար գործ կը պարունակէ, պարզ Օրացոյցէն և վիճակագրական տեղեկութիւններէ զատ, զանազան գրուածքներ—թէ՛ հեղինակութիւն և թէ՛ թարգմանութիւն—ծանօթ հեղինակներէ, գրական, գիտական, բարոյական, արուեստական, տեղագրական, պատմական և այլ նիւթերու վրայ։

Այս ժողովրդական Օրացոյցը արժանի է կարգացուելու, երկու սեռէ և ամեն հասակէ անձերէ։ Պատկերազարդ հատոր մըն է, 358 էջէ բաղկացեալ։ Դին 6 զրշ։

Հնոյին շուրջը

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆԵՐ։— Լիւգաթի արժամի չքաղքամ տրուեցաւ Սէլանիկի Նահանգին Տէֆթէրքարաբ Մէհմէտ Էֆէնտիի։

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ։—(Պաշտնական Զէ-ուոր-մ)։ Մինչեւ շաբաթ օրուան ժամ 7, հիւանդանոցին մէջ դէպք չէ պատահած։ Հայտար Փաշի հիւանդանոցին մէջ դարմանուողներէն երեքն առողջացած են և մին մեռած է։ Խաքէոյի Սիւլիճէ թաղին և Սելիմիյէի Գալաթ

(*).—Այս նկարագրութեան մնացեալ մասը վաղուան թուով պիտի հրատարակի։

Իսկէլէսի անուն տեղը մէկ մէկ դէպք պատահած են, որոց առաջինը մահացու։ Միւս հիւանդներուն առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։

* * *

Մինչև կիրակի օրուան ժամ 7, հիւանդանոցին մէջ դէպք չէ պատահած։ Երկու դէպքեր պատահած են, մին՝ Բամի զօրանոցին մէջ և միւսն ի Բանկալթի։ Այդ զօրանոցին մէջ վարակուող զինուորը մեռած է Մալթէբէի հիւանդանոցին մէջ։ Միւս հիւանդներու առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։

ԱԻԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ։— Երէկի Սաբահի մէջ հետեւեալը կը կարդանք։

«Օսմանեան մէկ քանի նահանգներու մէջ բնակող հայերէն՝ շարն ու բարին որոշելու անկարող կարճամիտք ոմանք մասնաւոր թելադրութիւններէ խաբուելով այլ և այլ տեղերու մէջ մէկ քանի անգամներ ճամբաներու ու լեռներու վրայ մարդերու վրայ յարձակած և աւարառութիւններ ու մարդասպանութիւններ գործած են Զէրքէսի, Քիւրտի և իսլամական ուրիշ ազգութեանց ձեւին տակ և անոնց տարազը կրելով։ Թէեւ ակներեւ է որ ասոնք այդ արարքին մէջ գտնուած են նպատակ ունենալով ցոյց տալ որ իբրեւ թէ վեհ։ Սուլթանի երկիրներուն մէջ խաղաղ հպատակաց կողմէ անպատշաճ արարքներ ի գործ կը դրուին խաղաղութիւնը վրդովելու համար, սակայն ամենուն ծանօթ և վերջերս տեղի ունեցած դատաստանին մէջ հաստատուած է որ այդ ոճիրներն, ինչպէս վերն ըսուած է, գործուած են իսլամական կերպարանքի տակ մտնող հայերու կողմէ։ Անդեպները Բայսի տեղական կառավարութիւնն իմացեր է որ Ազիզի գիւղէն Թուրանտաղլը Գէորգի աղջիկն՝ Շուշան՝ Հասան աղա գիւղէն գառնայուն երեք Զէրքէս ձիաւորներ զինք բռնութեամբ փախուցեր են։ Տեղական կառավարութիւնը անմիջապէս ձեռնարկեր է այդ անձերն հալածելու ինչպէս նաեւ խնդրոյն քննութեանը և հաստատուեր է թէ այդ աղջիկը փախցնողն ոչ թէ Զէրքէս մ'է այլ նոյն տարազով Օհան անուն հայ մը։ Բէճէպ աղա, որուն պաշտօն յանձնուած էր հալածել այդ անձն, ապրս. միջոցներ ձեռք առնլով ձերբակեր է զայն Օսմանիյէ գաւառակին ձիրտա գիւղախումբին մէջ։ Օհան իւր կրած Զէրքէսի տարազով նահանգին կեդրոնը տարուեր է։

«Խնդիրը բացատրելու ձեռնարկելով կը կրկնենք թէ բոլորովին ակներեւ եւ զով ճշմարտութիւն մը անկարելի է ծածկել՝ հայերու ոմանց կողմէ ի գործ դրուած անխմատարարքներով, և միանգամայն յաւաջ կը բերենք վերներս վիճենական լրագրերու ոմանց հրատարակութիւնն, որով ճշմարտութիւնը ծանուցած են։ Աւասիկ այդ հրատարակութիւնը։

«Թուրքիոյ մէջ միւս բոլոր ազգաց հետ հայերն ալ, շնորհիւ Վեհ։ Սուլթանի արդարասիրութեան, կատարեալ ազատ մասնակից են՝ եղած շնորհներուն։ Ամբողջ աշխարհի առջեւ յայտնի եղած է թէ ատ անգ մէկ քանի հայերու կողմէ ի գործ դրուած թելադրութիւնք և եղած հրատարակութիւնք ինչ տեսակ բանդագուշանքներ են՝ արդիւնք թշնամական չար ոգւոյ»։

ԱՒՈՐՁԱՊԱՀԱԿԱՆ։ — Հոկտեմբեր 15 էն 16, Իրմիրի մէջ երկու դէպք։ Տէնիզլիի շրջակայ Տուանճըլար գիւղին մէջ՝ մէկ մահ։

—Հոկտ. 15 էն 16, Տրապիզոնի մէջ նոր զինուորներէն մին վարակուած և առաջուան հիւանդներէ մին մեռած է։ Սամսոնի մէջ նոր դէպք չէ պատահած։

—Հոկտ. 15 էն 16, Իսկիշէհրի մէջ երեք դէպք ու մէկ մահ։ Առաջուան բռնուածներէն երկու մահ։

—Պաղտատի մէջ հոկտ. 15 էն 16, բոլորեալ մահ չէ պատահած։ Հոկտ. 14 ին Խանկինի մէջ՝ 3 մահ։ Հոկտ. 15 ին՝ Տիվանիյէի մէջ՝ 2։

— Պասրայի Նասրիյէ անուն տեղը հոկտ. 10 ին քոլէրա երեւան ելնելով երեք մարդիր վարակուեր են և մին մեռեր է։

—Մուսուլի Սալահիյէ գիւղաքաղաքին մէջ հոկտ. 12 ին մէկ դէպք և առաջուան բռնուածներէն երկու մահ։

— Անցեալները Սինոպ ժամանող Մախսուսէի Աչրէ շրջանին մէջ ուղեւորներէ մին քոլէրայի նշաններով հիւանդացած ըլլալով, Սինոպի մեկնող նաւերու համար հինգ օրուան քարանթինա դրուած էր։ Յարդ Սինոպի մէջ ապէրից զատ ուրիշ դէպք պատահած չըլլալով դրուած հինգ օրուան քարանթինան վերցուած է ինչպէս նաեւ Սամսոնի, Իւնեաի և Օրտուի համար որոշուած բժշկական քննութիւնը։

—Իսկիշէհրէն Նիկոմիդիա եկողներն ինէօնիւի մէջ տասն օր քարանթինա սպասելէ յետոյ Պեշիրք Տէրբէնտ անուն տեղը բժշկական քննութեան պիտի ենթարկուին։

—Զինուորական բժիշկ դեր-Հաղբապետ Սիմոն էֆէնտի այսօր Իսկիշէհր պիտի ուղեւորի քաղաքին մէջ ապահովման գործողութիւններ կատարելու համար։

—Կ. Պոլսէն եկող այն նաւերն, որք չեն կրնար մինչեւ Սինոպ երթալ քարանթինա սպասելու համար, Ունիւբ Եէրի անուն տեղն երեք օր քարանթինա պիտի սպասեն։ Կէնջիչ չոգենաւէն զատ, որ պահակի պաշտօն կը վարէ ի Գավագ, Մէ՜՜՜ չոգենաւն ալ Գավագ պիտի զրկուի։

—Իսկիշէհրի մէջ քոլէրա երեւան ելած ըլլալուն պատճառաւ՝ Գոնիեայի կուսակալութիւնը, Բ. Դրան հրամանաւ, շրջթաներ հաստատած է նահանգին այն տեղերուն վրայ, որք մօտ կը գտնուին Իսկիշէհրի։

ՁԻՆՈՒՈՐՔ։—Վեհ. Սուլթանն հրամայած է որ բժիշկներն հսկեն զինուորներու յատուկ կերակրոց պատրաստութեանը վրայ և հոգ տանին որպէս զի առողջապահական կանոնաց հաճաձայն պատրաստուին։ Նոյնպէս հսկեն խոհանոցներու մաքրութեանը վրայ։

ԲԱՍԲՕՌՆԵՐՈՒ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ։— Պետական խորհուրդն, որ կը քննէր Արտաքին գործոց նախարարութեան կողմէ պատրաստուած բասբօռներու կանոնագիրն, ինչ ինչ բարեփոխմանց պէաք տեսած ըլլալով, այդ կանոնագիր վերադարձուած է նոյն նախարարութեան։ Այդ բարեփոխմունք կատարուած ըլլալով՝ կանոնագիրը վերստին զրկուած է Պետական Խորհրդոյ որ նկատողութեան առած է զայն։

ՔԱՐԱՆԹԻՆԱ։ — Առողջապահական վարչութիւնը երէկ հետեւեալ շրջաբերական—հեռագրերն ուղղեց քարանթինայի կայարաններուն։

Որոշմամբ առողջապահական բարձրագոյն խորհրդոյ, Նաբուլի ծոցէն եկող նաւերուն համար հաստատուած տասնօրեայ քարանթինան հոկտ. 15/27էն սկսեալ իջուցուած է հինգ օրուան քարանթինայի որ պիտի մաքրուի Բիւգուլէնի, Պերութի կամ Ափրիկեան Տրիպոլոյ մաքրանոցներէ մէկուն մէջ։

Նոյնպէս Մէսինայէն (Սիկիլիա) եկող նաւերուն համար հաստատուած տասնօրեայ և Բաթանայէն (Սիկիլիա) եկող նաւերուն համար հաստատուած հնգօրեայ քարանթինան, հոկտ. 15/27էն իջուցուած է 24 ժամու հսկողութեան, որ պիտի կատարուի առողջապահական բժիշկ գտնուած նաւահանգիստի մը մէջ։

—Թունուզի Սիւզա նաւահանգիստէն եկող նաւերուն համար հոկտ. 14ին հաստատուած տասնօրեայ քարանթինան գործադրելի է Թունուզի ամբողջ ծովեզերքին համար։

Ընդհ. քննիչ Տոէֆ. Քօլօնի

17 հոկտ. 1893

ԿԱՅՍ։ ՆԵՐՈՒՄ։—Շաբաթացի չորս անձեր՝ Մուսթաֆա Ղարուն, Կէօք Տէտէ, Մէհմէտ Բամպաղ և Եահօ Սալիհ, որք ասկեց առաջ ի Հռոդոս վտարուած էին, կայս. Ներման արժանացած են։

ՏՈՒԹ. ՔԱՐԼԻՆՍԻԻ շաբաթ օրը Սկիւտար երթալով այցելեց ի Պաղլար Պաչը հաստատեալ մասնաւոր հիւանդանոցն և քննեց բոլոր հիւանդներն։ Վիէննացի բժիշկը գոհունակութիւն յայտնեց հիւանդանոցին կանոնաւորութեան ու մաքրութեանը համար։

ԹՕՓԽԱՆԷի ձիհանկիր ու Սալը Բազար թաղերը տպայոց միջեւ վտղացաւ ու կարմրախտ երեւան եկած ըլլալով, ձեռք առնուած միջոցներու շնորհիւ վարակեալք ապաքինիլ սկսած են։

ՐԷՅԻՒ։—Բ. Դուռն որոշած էր որ ծրխոտի Ռէյիի ընկերութիւնն իւր պահեստի դրամով օսմանեան արժէթուղթնէ։ Պետական Խորհուրդն, ըստ խնդրանաց նոյն ընկերութեան, յարմար դատած է որ Ռէյիին հրապարակին վրայ գտնուած իւր արժէթուղթերը գնէ։ Պետական խորհուրդն առ այդ իւր տեղեկագիրը մատուցած է Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին։

ՀԱԼԷՊԱԼԻ, Պրուսայի և Սէլանիկի երկրագործական վարժարաններու շրջանաւարտից տրուելու համար երեք կարգի միտալներ հաստատուած են՝ ոսկիէ, արծաթէ և պղինձէ։

ԳԱՍԸՄ ՓԱՇԱՅԻ կոյսերները գոցելու մասին խորհրդակցութիւնք տեղի ունեցան անցեալ օր Քաղաքապետութեան պաշտօնէից եւ երկրաչափ Պ. Պերթէի միջեւ։ Տրուած որոշումը Քաղաքապետութեան միջոցաւ մատուցուեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին։

ԴԻԱԿ ՄԸ։— Շաբաթ օրը Ֆէնէրի ծովեզրէն դիակ մը գտնուեցաւ, որ Հառուի անուն յիսունամեայ կնոջ մ'էր։

ԱՆՈՒՇԱԴԻՐ ՄԱՑՈՐ ՄԸ։— Առջի գիշերը Պոլսոյ Մահմուտ-Փաշա Թաղին մէջ մանկիկ մը զոհ գնաց իւր մօրը անուշադրութեան։ Մայրը մանկիկին կաթ տալու պահուն քունը տանելով, մանկիկը խեղդամահ եղաւ։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ։— Մայրաքաղաքիս ու արուարձանաց մէջ հոկտ. 9էն 15, 201 մահեր պատահած են, որոց 112ն իսկամ (40 այր, 72 կին), 68 քրիստոնեայ (38 այր, 30 կին) և 22 հրեայ (10 այր, 11 կին)։

ՀՐԵՇԷ։— Շաբաթ գիշեր Պոլսոյ Տէօթկեահէբլար թաղը հրեղէն ծագելով վայասեցին տուն մը այրեցաւ։

ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ։— Սաղահ կ'ըսեն թէ հեռագրական վերատեսչութիւնը քարտէզներ ի գործ պիտի դնէ նեքքին հեռագրերու սակացոյցին վրայ։

ԱՊԱՆԵՒԱԿԱՆ գործիներու համար զինուորներ պիտի յատկացուին զոյնս գործածելու համար և նախ և առաջ ապանեվման դրութիւնը պիտի ուսանին։

ՁԱՄԻՋ։— Իզմիրի ամերիկեան հիւպատոսն իւր կառավարութենէն տեղեկութիւն առած է թէ չամիչին ալ յԱմերիկա նեբրածումն արտօնուած է։

ՀՈՒՆՁԻԵՐ։— Կարնոյ ու շրջակայից հունձքն այս տարի բաւական եղած չըլլալով, Բ. Դուռը հրամայած է որոց որ անկ է, Տրապիզոնէն 30,000 քիլէ արմտիք մաս առ մաս Կարին զրկել՝ ձմեռը վրայ չհասած։

Մշոյ և Պուլանըքի կողմերն ալ հունձքերն աւրուած ըլլալով ժողովրդեան պէտքերն հոգալու համար Տիարպէքիրէն 10,000 քիլէ արմտիք պիտի գնուի և առ այդ հարկ եղած 270,000 զրշն այս տարուան համար ժողովրդեան փոխ պիտի տրուի երկրագործական դրամատան միւս անտուկներէն։

ՈՃԻՐՔ ԵՒ ԱՐԿԱԾՔ։— Շաբաթ գիշեր, Պուրկազ կղզւոյն մէջ քաղինօճը Գոսթի ու եղբայրը՝ Տիմիթրի գինով վիճակի մէջ կռուի բռնուելով, Տիմիթրի ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

—Առջի իրիկունը, Պոլսոյ Ֆաթիհ Թաղին մէջ Հասան էֆէնտի անուն մարդ մը իւր ընկերոջ հետ դաշոյնով վիրաւորեց Մէհմէտ էֆէնտի անուն տասնեօթը տարեկան երիտասարդ մը։

—Ֆաթիգ անուն մարդ մը անցեալ գիշեր ի Թահտաղալէ Քիւչիւկ Շէյխ Տաւուտ խանի անենկապահ կարապետը վիրաւորեց։

—Նէֆիպ անուն պարսիկ մը առջի գիշերը գինով վիճակի մէջ Սինէմքէօյէն անցնելու պահուն դաշոյնով վիրաւորեց յոյն կին մը, որ յղի էր։

—Վերջերս Կարնոյ մէջ տեղացած անձրեւներու պահուն կին մը կայծակնահար մեռեր է։ Նոյնպէս կարինէն վերադարձող Մուսթաֆա Մուսա անուն ոչխարի վաճառական մը իւր ձիով կայծակնահար եղեր է։ Դերջանի մէջ ալ կին մը կայծակէ զարնուելով մեռեր է։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱ

Օսմ. կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ, Բերայի և Պոլսոյ գրասենեակները գոց պիտի մնան յառաջիկայ շորեքշաբթի, 20 հոկտեմբեր։

ԽԵՌԱԳԻՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՁԱՐՆ ԵՒ Պ. ՔՕՌՆՕ

ԹՈՒԼՈՆ, 28 Հոկտ.—Զարն հետեւեալ հեռագիրը ղրկեց առ Պ. Քառնօ. «Իմ նաւախմբիս մեկնած պահուն, կը փափաքիմ յայտնել թէ ո՛րչափ զգածեալ և երախտապարտ եմ Ջերմագին և չքեղ ընդունելութեան համար զոր ռուս նաւազք գտան ճանապարհին մէջ։ Ֆրանսական հողին վրայ։ Եռանդագին համակրանաց այս արտայայտութիւնք նոր կապ մը պիտի աւելցնեն երկու երկիրները միացնող կապերուն վրայ, և պիտի նպաստեն ամրապնդման ընդհանուր խաղաղութեան, որ այն երկուց ազգաց յարատեւ ջանքերուն և իղձերուն առարկայն է ապաքէն։»

ՓԱՐԻԶ, 29.— Այսպէս պատասխանեց Պ. Քառնօ առ Զարն. «Հեռագիրն, որուն համար շնորհակալ եմ Ձեր Վեհափառութեան, ինձ հասաւ այն վայրկենին որ Թուլոնէ կը մեկնէի Փարիզ դառնալու համար։ Գեղեցիկ նաւախումբն, որոյ վրայ ջերմագին գոհունակութեամբ ողջունեցի ռուսական դրօշը ֆրանսական ջուրց մէջ, և սրտագին և ինքնաբուխ ընդունելութիւնը զոր ձեր քաջարի նաւազք գտան ամենուրեք ի Ֆրանսա՝ անգամ մ'ևս փայլուն կերպիւ կը հաստատեն անկեղծ համակրանքն որք կը միացնեն մեր երկու ժողովուրդներն, և կը ցուցնեն միանգամայն խորին հաւատքը բարերար ազդեցութեան վրայ, զոր ի միասին կրնան ի գործ դնել խաղաղութեան դատին անձնուէր երկու ազգեր։»

ՓԱՐԻԶ, 29.— Պ. տը Կիրս հեռագրեց առ Պ. տը Մօրէնհայմ թէ Զարն իրեն պաշտօն տուած է թարգման ըլլալ կայսեր անկեղծ երախտագիտութեան ֆրանսական կառավարութեան մօտ և ֆրանսական ընկերութեան ամեն դասերուն ներկայացուցչաց մօտ, ռուս նաւախմբին փայլուն և սրտագին ընդունելութեան համար։ Ռուս դեսպանն այս հեռագիրն հաղորդեց առ Պ. Տիւբիւի, որ Ֆրանսայի ամեն գաւառապետներուն կ'ուղարկէ զայն։

ՍԵՆՆՈՒՈՒՐ ՈՒՍՍԱՑ

ԹՈՒԼՈՆ, 29.—Ռուս նաւախումբն այսօր միջօրէէն ետքը մեկնեցաւ դէպ ի Լա կղդին, մղեգին կեցցէներու մէջտեղ։ Նէֆոլա Կայսր, Նոսէֆով Ծովակալ և Բարկոր Ազոլա զրահաւոր կներեան Բորֆու։ Ռիէկոտ՝ Թուլոնէ, և Թէրէց Կրետէ։ Պիտի միանան ի Պիրէոն։

— Պ. Քառնօ ի Փարիզ վերադարձած պահուն, Ավէլան ծովակալ, Պառոն տը Մօրէնհայմ և առուս սպայք մինչեւ Թուլոնի կայարանն իրեն ուղեկցեցան, և եռանդագին կեցցէներով ճամբու դրին զինք։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

ՍԲԷՑԻԱ, 29.— Անգլ. նաւատորմին գէպ ի Ճիպրաղար մեկնելէն առաջ, ծովակալ Լապրանս հացկերոյթ տուաւ անգլ. ծովակալին, բաժակ առաջարկեց Վիքթորիա թագուհւոյն կենաց, և ըսաւ թէ Անգլիոյ և Իտալիոյ մեծ աւանդութիւնք և արպագայի մասին ակնկալութիւնք համակրութեան և սիրոյ զօրաւոր զոդ մը կը կազմեն երկուց ազգաց միջեւ։

Վակտրան

ՊԱՅԱԹԻԼ, 18 Հոկտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՖՈՒՆԱՆԱԳՈՒՅՑ

3 տարիս Լոնտրայի վրայ	109 ½
3 » Փարիզի »	22 95

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՓՈՂՈՑԻՆԵՐ

Երէկ երեկոյ գոց. [Միաց. Դ. Ռէրի]	24 05
Բերայի մէջ	— —
Առաւօտուն բացուելեալ	24 3½
Դէս օրին	24 2½
Թանզիմաթը Օսմանկիէ երէկ երեկոյ	— —
» » ժամ 3ին	— —

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՅ

Փոխառ. Պրուսն	55 50
»	34
»	25 25

ԲԱՆԿԵՏՈՒՄԵՐ

Սասիկէ ժամանակ	Անգլ. Լր.	— —
Քրէտիտ ժամանակ	» »	7 20
Ջանը տր Բօնտ	» »	3 05
Օսմ. Շանմ է վայլ. օր	» »	4 10
Ռէժի	Օսմ. Ոսկի	16 31
Թրամուէյ	» »	375
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ	» »	305
Բու մէլիի երկաթուղի	Ֆր.	86 87
Բամնեենոյ ի Լաբրիսի		39

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐԴԱ

ՓԱՐԻԶ, 28 Հոկտեմբեր

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	98 20
» » 4½ %	105 05
Օսմանեան բանսպիտիէ Մ. Բ. Դ.	22 15
Օսմ. մարս. արժեթուղթ	490
Բրիօրիթէ Թիւրք (1830)	143 75
Օսմանեան երկաթուղի	87 50
» Բէմիի բաժնեթուղթ	334 73
Պանք Ոթոման	380
Քրէտիտ Լիոնէ	752 50
Իտալական Ռանթ 5 %	79 35
Եգիպտական միացեալ	516 56
Զէր Լոնտրայի վրայ	25 200
Օսմանիէ Օսմանեան բանսպիտիէ	409 37

ԼՈՆԴՈՆ, 28 Հոկտեմբեր

Անգլ. բանսպիտիէ	98
Օսմ. » Սէրի Դ.	22 06
» » » Գ.	55 50
» » » Բ.	35 50
» » » Գ.	23 75
Օսմ. փոխառութիւն 1871	98 25
Փոխառութիւն 1877 (Տէֆթոնս Լոն)	96 25
Պանք Ոթոման	13 06
Այտընի երկաթուղի	13 30
Դասսպայի երկաթուղի	12
Եգիպտական միացեալ (Լունֆիլդ)	102 25
» առանմ. (բրիմիէրժիէ) 1890	— —
Տօմանիայ (փոխառ. Ռոշիլտ)	103 75
Հելլենական 5 %	33 50
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25 400

ՊԱՏԱՍԽԱՆ

ԿՈՏԻՆՕ ԷԼԻՔՍԻՐԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 21 Հոկտեմբեր, 1893

Տէր Խմբագիր,

Ցոյժ բուռն վիճաբանութիւններ ծագած ըլլալով վերջերս մեր երկրին մէջ ի մասին Էլէֆսիր Կոտինօֆի, Վարչութիւնը երախտապարտ կ'ըլլայ ձեզ՝ եթէ հրատարակէք հետեւեալ ուղղութիւնը ձեր պատուարժան թերթին մէջ և կանխաւ կը մատուցանէ իր շնորհակալութիւնները։

Ձեզնէ անգիտանար թէ ամեն նորութիւն, որքան ալ օգտակար ըլլայ մարդկութեան, կը գտնէ, մանաւանդ սկզբնաւորութեանը մէջ, բազմաթիւ ազդարարներ, որք յաճախ հաստատուած են, մանաւանդ ձեր բազմաթիւ հայրենակիցներուն կողմէ, հակառակ բաւական բնական նախապաշարումներու՝ երբ խնդիրը նորութեան մը վրայ է։

Սկզբնակէտը յարձակումներու որոց Էլէֆսիր Կոտինօն առարկայ եղած է, կ'երեւի թէ կը կայանայ քիմիական տարրալուծումով ձեռք բերուած արդիւնքներուն անընչանութենէն։ Սակայն հարկ էր խորհիլ թէ նոյն պարագան կը ներկայանայ մագնիսական ելեքտրականութեան բազմաթիւ երեւոյթներու առթիւ, ևն։ Այսպէս, մագնիսացեալ երկաթն ու հասարակ երկաթը ճիշդ նոյն արդիւնքը կուտան քիմիական տարրալուծումով, և սակայն միոյն մէջ արտակարգ զօրութիւն մը կայ զոր միւսը չունի։

Դեղագործութեան մէջ, ինչ բան կայ աւելի անբացատրելի գիտնականին համար քան հանքային բնական ջուրերու ներգործութիւնը՝ բաղդատմամբ արուեստօրէն ձեռք բերուած նոյնօրինակ ջուրերու, որք բոլորովին նման են քիմիական տարրալուծման մէջ և որք սակայն այնքան անման են ներգործութեամբ։ «Հանքային ջուրերու կեանքը կոչածնին արդարեւ ոչ նուազ զարմանառիթ է քան Էլէֆսիր Կոտինօֆի տարրն՝ անշօշափելի, բայց արդիւնքներովը անվիճելի։ Արդարեւ, Գրդիշարանային Նէ-Ֆիերու տարբերութիւնը շատ պարագաներու մէջ բացարձակ պատրական է, քանի որ գործարանային մարմիններու բաղադրիչները անհունապէս սահմանափակ են, և սակայն, կենդանային ներգործութիւնք տակ, կ'արտադրեն կենդանիներ, տունկեր, անհուն զանազանութեամբ։

Մի և նոյն գործարանային մարմնոյն ամեն օր կատարուած տարբերութիւնը, կը բնայ նաեւ ամեն օր տարբերիլ, որակապէս և քանակապէս, անդադար կերպարանափոխութիւններու ազդեցութեամբը զորս կը կրէ հազարաւոր տարբեր պատճառներու։ Ուրեմն քիմիական տարբերութիւնը գիտական արժանիքէ զուրկ միջոց մըն է շատ պարագաներու մէջ, և յաճախ յոյժ հեռատքքաշարժ պարագաներու մէջ։

Էլէֆսիր Կոտինօն նորաձեւութեան վրայ հիմնուող դարման մը չէ։ ամեն ժամանակի համար է՝ որովհետեւ իրապէս կը կայանայ նախնական, յաւիտենական խորին մէջ։ ամրձեաց խորը։ Այսուհետեւ միշտ գոյութիւն պիտի ունենայ, և պիտի չարունակէ ծախսիլ ի Թուրքիա ինչպէս աշխարհի ուրիշ ամեն երկիրներու մէջ, հակառակ վարկեկեան խոչընդոտներու որք յարուցուած են մեր դէմ, այլ որք անհետ եղած են այսօր։

Զորս տարիէ ի վեր Էլէֆսիր Կոտինօն հրշաբերութեան դրուած է, և ոչ միայն ո և է արկած չէ պատճառած, այլ և երկրագունդի ամեն կէտերուն վրայ անանկ լաւ բուժած է բազմաթիւ հիւանդներ, որ ասոնք յանձն առած են անոր համբաւը իրենք տարածել։ Աւասիկ իրողութիւնները։ Բան մը չի կրնար անոց հակառակիլ, վասն զի բան մը չի կրնար հակառակիլ ճշմարտութեան։

Հաճեցէք ընդունիլ, Տէր Խմբագիր, մեր ամենախորին յարգանաց հաւատոյն։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ՇԻՔԱԿՕԻ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՀՈՂՈՎՆ

ՇԻՔԱԿՕ, 29 Սեպտեմբեր

Կրօնական Համաժողովին Շիքակօի արուեստահանդէսի ամենէն նշանաւոր նորութիւնը եղաւ։ Աշխարհի ամեն կողմէն, ամեն կրօնքի, ամեն դաւանանքի մարդիկ հոս եկած են իրենց գաղափարները պարզելու համար իրենց պաշտած կրօնքին վարդապետութեանը վրայ անոր սկզբունքը, էութիւնը, օրէնքները, բարի և յոռի կողմերը ցոյց տալու համար։ Մովսիսական կրօնքը շատ զօրաւոր պատգամաւորներ և նշանաւոր ատենաբաններ ունի ժողովոյն մէջ և արդէն առաջին անգամ հրեայք սկսան մասնաւոր գումարումներով Կրօնական համաժողովոյն փայլ մը տալ։ Կաթոլիկ կրօնքն ալ շատ զօրաւոր մարմին մը և մեծ ազդեցութիւն մը ունի այս առթիւ։ ասոնք ալ առանձին առանձին գումարումներ ունեցան։ Պապին ներկայացուցիչն և ուրիշ կարտինալներ ներկայ են։ Արեւելքէն ալ նշանաւոր կրօնականներ եկած են։ Հնդկաստանէն, Ճարոնէն, Սէյլանէն հռչակաւոր ատենաբաններ, ատուածաբաններ և փիլիսոփայներ ներկայ են։ Զինատանէն Բրնկուանկեանս եկած է որ միանգամայն Ուսչինկիքնի չինական դեսպանատան առաջին քարտուղարն է և նշանաւոր ատուածաբան մը։ Իր ըրած կրօնական ուսումնասիրութիւններովը Հնդկաստանի փիլիսոփայից մէջ մեծ անուն մը ստացած է։ Հնդկաստանի Մահա Պոտհի ընկերութեան քարտուղար է Ցարմալա որ է հիւսիսային Պուտայական մը։ հոս է Վիրշանա կանտի Հնդկաստանի ձեր ընկերութեան ներկայացուցիչը։ Մոզմատար որ Պրահմա Սամաճ ընկերութեան նախագահն է ամենանշանաւոր ատուածաբան մ'է ի Հնդկաստան։ այս ընկերութեան նպատակն է զտել բազմատուածութիւնն։ Հնդկաստանէն և Ճարոնէն ուրիշ շատ երեւելի մարդիկ եկած են։ Հնդկաստան իր ամենէն մեծ ատուածաբանները զրկած է։ Ցոյն Օրթոտոքս եկեղեցին թէեւ պաշտօնապէս մասնակցած չէ, բայց Զանթաի եպիսկոպոսը Տիօնիսիոս Լամթաս եկած է։ Ռուսիայէն իշխան մը։ Անկլիքան եկեղեցին մասնակցած չէ, զի Գանթերպըրիի արքեպիսկոպոսը կ'ըսէ թէ վիճաբանելու պէտք մը չունի, ըստ որում Անկլիքան եկեղեցին Բրիտանական եկ

ւիրուեցաւ արքեպիսկոպոս Ֆէէհան որ կամ՝ ոլիկ եկեղեցւոյ անուամբ բարի գալուստ մաղթեց, որմէ վերջ կարտինալ կիպրնս խօսեցաւ· յետոյ կին մը, Օկիւսմա Զաբէն, քանախօսեց։ Արուեստահանդէսի Նախագահ Պ· Հիկընպոթըմէն վերջ բեմ հրաւիրուեցաւ Մասաչուսէթցի Մըրգէնզի· այս գուսարմանոց մէջ ոչ մէկուն թոյլ տրուած է ուրիշ կրօնք մը պահարակել կամ ուրիշ կրօնքի մը պատկանող անձնաւորութեանց ակնարկութիւններ ընել· ամէն ոք իր գաղափարները միայն պէտք է պարզէ· թշնամութիւնք, ատելութիւնք, նախապաշարմունք և չափազանցութիւնք հեռի մնացին տանեւինները որդի դարու ամենէն նշանաւոր այս գումարումէն· պէտիկ ակնարկութիւններ և երբեմն ընդդիմաբանութիւններ միայն կարդացուեցան պատուիրակաց ոմանց կողմէ։ Ցարմաքաս, Հնդկաստանցի նշանաւոր պուտտայական մը և ուրիշ մը ատենախօսեցին յաջորդաբար, վիճաբանական ձեւով։ Բայց մենք թողունք այս վիճաբանութիւնները և դառնանք ժողովոյն։

Պատուիրակներէն առաջին անգամ Զանթայի (Ցունատան) արքեպիսկոպոսը խօսեցաւ հետեւեալ կերպով· «Ինքզինքս վերջին ատիճան երջանիկ կը համարիմ ազգերու եւ ժողովրդոց այս մեծ համաժողովոյն մասնակցելուս համար· շնորհակալ եմ ամերիկեան մեծ ազգին և ի մասնաւորի ժողովոյս կազմակերպողներուն որք մասնակցութեան հրաւէր կարդացին ինձ· շնորհակալութիւն նաև ամեն ազգի պատուիրակաց որոց անունը պատմութեան մէջ պիտի գրուի· շնորհակալ եմ նաև այն հրաւէրին համար որով կարողացայ ի վաղուց տեսնել փափաքած այս նշանաւոր եւ փառաւոր երկիրը այցելելու։ Շատ ժամանակ Ցունատանի մայրաքաղաք Ադէէնքի մէջ մնացի եւ պատեհութիւն ունեցայ ամերիկացի ձէնթիմէններու հետ բարեկամանալ, ամերիկացի դեսպաններու, բռօֆէսսորներու և ուրիշներու հետ որք Ցունատան եկած էին։ Հանդիպեցայ նաև ճամբորդներու որք այցելած էին մեր մայրաքաղաքը· այս պարոններէն շատ բան սորվեցայ Ամերիկայի վրայ և միշտ զարմանք պատճառած էր ինձ՝ այս երկրի հսկայաբայլ յառաջդիմութիւնը, միշտ կը փափաքէի այցելել այս երկիր եւ ահա, փառք Ամենակարողին, Ամերիկայի մէջ եմ, այս քաղքի սահմաններուն մէջ որ մարդկային մտքի զարմանալի կատարելագործութեան և մեծ յառաջդիմութեան նշանաբանն է· իմ ձայնս՝ պզտիկ յունական ազգը ներկայացնելուս համար շատ զօրաւոր ազդեցութիւն չի պիտի ընէ, մեծ մեծ ազգեր, ժողովուրդներ և նահանգներ ներկայացնող պատուիրակաց՝ պէս, բայց այդ եկեղեցւոյ ազդեցութիւնը որուն ես կը վերաբերիմ շատ զօրաւոր եղած է անցեալին մէջ եւ իսկ բաժինս ալ մեծ. իմ շնորհակալութիւնս օրհնութիւններս և առաքարձրեան Աստուած ըրած աղօթքներս իրենց քանակութեամբը եւ շատութեամբը չափելու չեն, այլ որպիսութեամբը և երախտապարտութեամբը. շնորհակալութիւններս կը կրկնեմ այս ժողովոյ գլխաւորներուն, նախագահ Պոնիի եւ Տքթ· Պարրոսին։» Յետոյ դէպի պատուիրակները դառնալով ըսաւ «Մեծապատիւ վարդապետներ որ Աստուծոյ անունը կը փառաբանեք որ է արարիչն ձեր և իմ երկրի, կ'ողջունեմ զձեզ ի Քրիստոս հաւատացեալ իմ եղբարց կողմանէ, որոնք ըստ մեր կրօնից կը ըղձին ամենայն բարութիւնք, որմէ կուգան քաւութիւն ամենայն մեղաց ևն. ձեռամբարձ կ'օրհնեմ սրտաբուխ սիրով այս մեծ երկիրը և Միացեալ-Նահանգաց հոյակապ ժողովուրդը»։ Անդադար ծափահարութիւնք տեղի ունեցան։

Յետոյ բեմը հրաւիրուեցաւ Հընդկաստանցի Մաչուսմոորը որ շնորհակալութիւն յայտնեց եւ ըսաւ որ Հնդկաստան մարդկութեան մէկ մեծ մասն է եւ մեծ տեղ մը բռնած է ազգերու շարքին մէջ ոչ միայն իր մեծ հնութեամբը, այլ վերջին ատեններս այս երկրին մէջ տեղի ունեցած եղելութեամբը· Նոր Հնդկաստան յարատեւ յառաջդիմութեամբ մը և գաղափարային ու մտաւոր զարգացմամբ հիներէն տարբերած է. նախապատմական ժամանակաց մէջ մերնս խահարք հաւատացած էին մեծ հոգւոյ մը՝ Աստուծոյ գոյութեան, բայց խել մը տարօրինակ միջադէպերէն վերջ մենք Հնդկաստանցիքս դարձեալ նոյն Աստուծոյ երկրպագեցինք· մենք յարատեւ կեանքի օրինակն եմք։

«Յունատան չանց մարմնացնել իր խմաստութեան եւ գեղեցկութեան գերբնական հանճարը իր ամենագեղեցիկ մարմարեայ արտադրութեանց մէջ, իր լուսաշող փիլիսոփայութեամբ· բայց ո՞ւր է այսօր այն հին Յունատանը· նա թաղուած կը մնայ այսօր փառաւոր չէնքերու եւ արձաններու փլատակաց տակ։

«Ո՞ւր են Հռովմէական այն հին քաղաքակրթութիւնը, ամիրութիւնները եւ օրէնսդրութիւնք· Ո՞ւր են Մոսկովականք՝ Եէհովայի ընտրեալ ժողովուրդը· Բայց Հնդկաստան՝ հիներուն հինը, ամենէն հինը, կ'ապրի այսօր իր հին քաղաքակրթութեամբ, իր հին օրէնքներով եւ իր յատուկ կրօնքովը· ազգերու եւ կրօնից հին մայրը Հնդկաստան կ'ապրի դեռ և կենդանի է։»

Ատենաբանը ուրիշ խել մը կրօնական ծանօթութիւններ տուէն վերջ, բարեւներ հաղորդեց լուսաբեալ հընդիկներէն։

Յետոյ Նախագահը ժողովոյն ներկայեց Զինատանի պատուիրակը եւ ըսաւ· «Մենք մեր երկրին մէջ Զինատանի զաւակներուն հետ լաւ չենք վարուիր· բայց Զինատանի կայսրը մեր հրաւէրն ընդունելով՝ պատուիրակ մը կարգած է որ է Բընկ-կուանկ-Եու, Վաշինկթընի չինական դեսպանատան քարտուղարը։» Բուռն ծափահարութեամբ ընդունուեցաւ այս պարոնը որ իր կառավարութեան կողմանէ յատուկ բարեւներ յայտնեց եւ շնորհակալ եղաւ։ Յետոյ խօսեցաւ Ռուսիայի իշխան Սերկէյ Վօլգոնսքի որ իր ընտիր եւ զուարճալի ատենախօսութիւններով նշանաւոր հանդիսացած է· շնորհակալութենէ վերջ կրօնից վրայ ակնարկութիւններ ըրաւ եւ ըսաւ որ այս ժողովը մեծ առաւելութիւն մը պիտի ունենայ կրօնային զգացմանց մերձաւորման գործին մէջ· ամեն կրօնք իր վարդապետութեան անսխալ ըլլալուն կը հաւատայ եւ ամեն հաւատացեալ իր կարծած և հաւատացածէն չի հեռանար· ամեն ոք կ'ըսէ մեր կրօնքը լաւ է, արքայութիւնը մերն է, Աստուած մերն է, ընդհանրականութեան գաղափարը տարածուած չէ· եւ օրինակ մը մէջ բերաւ «Իր կենաց մէջ շատ մեղքեր ունեցող կին մը դարերէ ի վեր դժոխքին բոցերուն մէջ տանջուելով՝ օր մը հրեշտակ մը կը տեսնէ և կանչելով զայն կաղաչէ որ եթէ Աստուծոյ մօտենայ, ըսէ անոր որ թշուառ արարած մը չափէն աւելի դժոխքին մէջ մնացած և տառապած է, հաճի ներել և թողութիւն տալ· հրեշտակը այս լուրը Աստուծոյ կը հաղորդէ որ հարցնել կուտայ կնոջ, հրեշտակին միջոցաւ, թէ իր կենաց մէջ բարութիւն մը ըրած է· Ծերը կինը լաւ մը մտածելէն վերջ կ'ըսէ թէ միակ բարութիւն մը ըրած է, օր մը իր կենաց մէջ անօթի աղքատի մը ստեղնին մը (հաց) տալով· հրեշտակը լուրը կը տանի Աստուծոյ և Տէրը կը հրամայէ հրեշտակին որ ստեղնին մը առնելով դժոխք երթայ եւ պառաւ կնոջ երկնցնէ· եթէ կինը ստեղնինը բռնելով կարենայ առանց կտրելու իր ըրած բարիքին զօրութեամբը դժոխքէն դուրս ելլել, պիտի ազատի· Հրեշտակը ստեղնինը կնոջ կ'երկարէ· կինը ամրապինդ բռնելով կը սկսի դժոխքի բոցերէն կամաց կամաց դուրս ելլել· հրեշտակը հեռացէ՝ քաշելով գրեթէ կինը բոցերէն դուրս կ'ելլէ, բայց ուրիշ մեղաւորներ ուրիշէն օգուտ քաղելով կնոջ ոտքերուն կը պլլուին իրենք ալ դուրս ելլելու համար· մեղաւորները կը շատնան եւ մէկզմէկու պլլուողներու թիւը կը բազմանայ· հրեշտակը մեկ կողմէն քաշելով դժոխքէն դուրս կը հանէ, բայց կնոջ հաւատութիւնը կը հատնի· իր բեռը շատցած էր եւ կը տեսնէ որ իր միջոցով ուրիշներն ալ պիտի ազատին, կ'ուզէ հեռացնել զանոնք, կը թոթվուի, ոտքերը կը շարժէ միս պլլուող մեղաւորները վար նետելու համար եւ ճարահատ կ'ըսէ «առանձին թողէք զիս, մի բռնէք զիս, հեռացէք, ստեղնինը իմն է»· հարիւ թէ այս խօսքերը արտասանած էր, ստեղնինը կը կտրի և բոլորը միատեղ դըժոխքի բոցերուն մէջ կ'իյնան»։ Առենարան իշխանը այս ռուսական առասպելով ուզեց բացատրել որ ամեն կրօն կամ վարդապետութիւն ճշմարտութիւն եւ բարութիւն ըսուած բաներն պարտի ընդհանրացնել։

Յետոյ խօսեցաւ Ճարոնի պաշտօնական կրօնքը եղող Շինթու կրօնքին ներկայացուցիչը՝ պատուելի Բէնչի Շիպաթա· ի միջի այլոց ըսաւ որ մարդկութեան անցեալին մէջ կրօնական բուռն պայքարներ տեղի ունեցած են բայց այդ ժամանակը անցած է և ամեն բան փոխուած է քաղաքակրթութեան յառաջդիմութեամբը· մեծ օրհնութիւն մըն է ոչ միայն կրօնից համար, այլ եւ մարդկային գործոց համար այսպէս բոլոր դանադան կրօնից ներկայացուցիչներուն բարեկամաբար ժողվուիլ եւ դարուս ամենամեծ մէկ խնդրոյն վրայ գաղափարներ և խորհրդակցութիւններ կատարելը· այս կրօնից մէջ եղած բարեկամական յարաբերութիւնք հետզհետէ զօրանալով ընդհանուր ճշմարտութիւնը պիտի յառաջ գայ և այսպէսով ընդհանուր խաղաղութիւն եւ անդորրութիւն մարդկութեան։

Ժողովոյն նախագահը Ճաբոնցի երեք Պուտտայական քահանաներ ներկայեց որոնք խմբագմանի միջոցաւ հնորհակալութիւն յայտնեցին։ Յետոյ գերմանացի Պէրնըմօրգի դուքսը խօսեցաւ ամենուն հետաքրքրութիւնը հրաւիրելով։ «Սիրէ քու դրացիդ քու անձիդ պէս» նախաբանով ընտիր ատենախօսութիւն մը ըրաւ։ Յետոյ Դալլիս

պատուիրակը խօսեցաւ· վերջը նախագահը Նոր-Զէլանտացի արքեպիսկոպոս Բէտվու�ը բեմ հրաւիրեց որ իր կարգին ընտիր կերպով խօսեցաւ։ Յաջորդ ատենախօսը Ցարմաքաս էր· ամենուն ուշադրութիւնն այս Նշանաւոր մարդուն վրայ դարձած էր որ ըսաւ· «475 միլիոն պուտտայականներու կողմէ կը շնորհաւորեմ զձեզ, խաղաղութիւն և օրհնութիւն ձեզ այս կրօնքը հաստատողին կողմէ որ իր գոյութեան 24դ դարը թեւակոխած է։» Արդարև քսան և չորս դար առաջ Հնդկաստանի պուտտայականները միլիոնոյ զաղափարուն նեցած էին· այդ ժամանակ Բաժմա քաղքին մէջ հազար նշանաւոր կրօնաւորներէ բաղկացեալ ժողով մը տեղի ունեցաւ որ վեց ամիս նիստեր կատարեց· և այս գումարման եղրակացութիւնն և հաւանութիւնը քարերու վրայ փորագրուելով՝ բոլոր Հնդկաստանի մէջ բաժնուեցաւ և այս ժողովոյ մասնակցողք յետոյ հեռու տեղեր ղրկուեցան Հիմալաեա լեռներն անցնելով Մոնկոլիատանի և Զինատանի մէջ քարոզեցին և յետոյ Ճաբոն գացին· այսօր այդ դարեր առաջ գուսարուած ժողովոյն ազդեցութիւնն ամեն կողմ կ'երբեւի· այս կրօնքին մէջ լաւ սկզբունքներ կան· գնա՛ պուտտայական երկիր մը և հոն ալ պիտի գտնես զթութիւն և ներողամտութիւն»։ Ընտիր վերջաբանով մը փակեց իր ուղերձը։

* *

Յետ միջօրէի ժամը երկուքուկէսի նիստին նախ խօսեցաւ Շուէյցացի Պ· Դարրլօն Պէրկը և վերջը Պոմպէյէն ձէյն կրօնքի գլխաւոր վարդապետներէն մին՝ Վիչանա կանտի։ այս կրօնքը Պուտտաի կրօնքէն ալ հին է և Հնդկաստանի մէջ մեկ ու կէս միլիոն հաւատացեալներ ունի որոնց գլխաւորն է Մօնիպոթմա Ռանճի։ վերոյիշեալ պարոնն ալ ներկայացուցիչն էր։ Ապա խօսեցաւ Հնդկաստանցի ատուածաբան մը՝ Բռօֆէսսոր Շագրավարթի որ նմանապէս պատուական ատենախօսութիւն մը ըրաւ։ յայտնեցաւ որ ինքը՝ Բարսիս կրօնքի ներկայացուցիչը Պոմպէյէն, Օր· Սարապճի։ յետոյ խօսեցաւ՝ Հնդկաստանցի մը, Լոնտոնէն պատուելի Ալֆրէտ Մօմբրի, որմէ վերջ Ափրիկէի Մէթոտեան Եպիսկոպոսական եկեղեցւոյ կողմանէ խօսեցաւ Արնէթ եպիսկոպոսն։ Այսպէս վերջացաւ առջի օրը յորում տասը գլխաւոր կրօնքներու ներկայացուցիչք խօսեցան։

Շաբաթի յոյն արքեպիսկոպոսը ազդու և պերճախօս ատենախօսութիւն մը ըրաւ այդ երեկոյ և ի միջի այլոց ըսաւ։ «Իմ եկեղեցւոյս բեմէն հազար անգամներ խօսած եմ ժողովրդեանս, բայց այս երեկոյ Արուեստահանդէսի այս բեմէն ատենախօսելով մեծապէս կը զգածուիմ և պատիւ կը համարիմ ինձ։ Հպարտ եմ վասն զի ուր որ երթամ Հին Յունատանի սերնդէն յառաջացեալ ժողովրդոյ մեծութեան ոգին կը նշմարեմ։ Վաշինկթընն այցելեցի և քաղքին չէնքերը տեսնելով ինքզինքս Ադէէնք կարծեցի։ հոս Շիքագոի մէջ Աշխարհահանդէսի շէնքերուն քով կանգնած՝ ինքզինքս Օլիմփոսի մէջ կը կարծեմ։ մինչ հոս այս վսեմ շէնքերուն և գեղարուեստից ցուցադրութեանց ընդ. առաջ կը դտնուիմ՝ կը կարծեմ որ Ագրօբօլիսի մէջ եմ, Բարթենոնի առջեւ»։ Ամեն տեղ և ամեն անգամ անվերջանալի ծափահարութեամբ ընդունուեցան այս պատկառելի յոյն կրօնականին խօսքերը։

ՀՐԱՆՏ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

ԿՈՅՐԵՐՈՒ ԲՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ա·

Կեանքի մէջ շատ անգամ գտնուում են մարդիկ, որոնք այս ու այն փիղիկական կամ հոգեկան թերութիւններն են ունեցնում։ Կոյրեր, համրներ, խուլեր, հոգեկան հիւանդներ ևայլն, ամեն ազգ կան և գուցէ դեռ երկար ժամանակ պիտի լինեն։ Ապա՝ թէ նրանց ու թէ մեր օգուտը պահանջում է լաւ գիտակցել նրանց, ուղիղ ըմբռնել նրանց էութիւնը, գինը, արժէքը, ուսումնասիրելով պակասաւորների կեանքը, դրութիւնը, դրանով թէ ինքներս օգուտներ կունենանք և թէ միջոցներ կը գտնենք նրանց բեռը թեթեւացնելու, թերեւս նրանց ևս քաջալերելու մարդիկ դարձնելու համար։ Կոյրերին, համրներին, հոգեկան հիւանդներին ուսումնասիրելով, գիտութիւնների մէջ բաղմաթիւ մութ խնդիրներ կը պարզուեն և սա կը լինի մեր ամենքիս օգուտը։ Միւս կողմից պակասաւորների յատկութիւնները, ընդունակութիւններն ըմբռնելով՝ մենք կը հասկանանք, թէ ինչով կարելի էր փոխարինել նրանց կորուստը և կաշխատենք փոխարինել։

Սովորաբար մենք սխալ հայեացք ունենք օրգանական պակասութիւններ ունեցողների վրայ, որոնց համարում ենք անչափ սարսափելի թշուառներ։ Այդ հայեացքը սխալ է, որովհետև նախ նրանք այն աստիճանի թշուառ չեն, որպէս մենք երեւակայում ենք, և երկրորդ՝ որ հոգեկան հիւանդի ուսումնասիրութիւնից շատ անգամ աւելի է շահւում մարդկութիւնը, քան թէ բիւրաւոր առողջ ու խելօք արարածներից։

Բ

Տեսնենք օրինակ թէ որքան թշուառ են կոյրերը, և ինչ եղրակացութիւններ կարող ենք անել նրանց դրութիւնը հետազօտելով։ Մենք մեր միտքը կը քաղենք Դիւֆուրի դասախօսութիւնից, որը քաղուածօրէն տպագրուած է Կա-կոլ լրագրի մէջ։

Դիւֆուրի ասելով, կոյրն իրան այնպէս չէ զգում, ինչպէս մի աչքերը կապած սովորական մարդը։ Սովորական մարդու սիրտը կը տրաքի, եթէ նրա աչքերը մի ամիս կապած պահէք, բայց կոյրը երբեմն մոռանում էլ է, թէ ինքը կոյր է։ Ինչո՞վ բացատրել այդ երեւոյթը։ Բանը նրանումն է, որ կոյրը տեսողութեան փոխարէն ունենում է լաւ զարգացած լսողութիւն, հոտառութիւն ևայլն։

Հաստատուած է, որ երբ օրգանիզմի որ և է գործողութիւնն անհետանում է, միւս գործարանները սկսում են զարգանալ անհետացածի տեղ։ Կայ մի տեսակ կոյր ձուկ, որի առաջի խեւերը չատ զարգացած են և ուրեմն նրա համար նոյն դերն են կատարում, ինչ որ գաւազանը կոյր մարդի համար։ Ոտներ չունեցող մարդկանց ձեռներն այնքան զարգանում են, որ ոտների դերը կարողանում են կատարել։ Կան ձեռներից զուրկ մարդիկ, որոնք ոտներով ոչ միայն գրում են, այլ և նկարում։ Այդպիսի մէկը Նորբերսես ոտների օգնութեամբ նկարեց Թորկի կոմսի պատկերը։

Երկար ժամանակ կուրացածները և մանաւանդ կոյր ծնածները ոչով հնգանդանքներում զարմանալի նրբութեան են հասցնում իրանց մնացեալ չորս զգայարանները։ Լսողաննալում, որտեղ կոյրերի ուսումնարաններ կան, զարգացած կոյր ուսանողը գնում է փողոցով, որպէս տեսողութիւն ունեցող։ Առանց ձեռնափայտի նա գնում է վստահ և համարձակ քայլերով, առանց կասկածելու մտնում է իրան հարկաւոր խանութները, թեբում է փողոցների անկիւններից առանց պատին կպչելու, զանգահարում է ծանօթների դռները ևայլն։ Դպրոցում կոյր երեխաները վարվում են պատերի առաջով, գնալով են խաղում եւ մեծ հանդգնութիւնով ուրիշ խաղեր են սարքում։

Կոյրը զգում է փողոցային լաստերի մօտիկութիւնը դեռ մի մետր մնացած ու դեռ քսան մետր մնացած զգում է որ եւ է տան ներկայութիւնը։ Այդ ընդունակութեան գլխաւոր պատճառն այն է, որ կոյրերի լսողութիւնը խիստ զարգացած է լինում։ Ծառի, պատի, լաստերի մօտիկութիւնն ազդում է այն ձայնի վրայ, որ կոյրի ոտները կամ գաւազանի գեռնին զգալով հանում են։ Գաւազանն ուրիշ կերպ է ձայն հանում հրապարակում եւ ուրիշ կերպ՝ պատի կամ ծառի մօտ, որոնք ազդում են օդի շարժման վրայ։ Եւ ահա այդպիսի ձայնը, որ սովորական մարդիկին որոշել չեն կարող, կոյրին առաջ նորում է։

Այստեղ ի հարկէ ազդեցութիւն ունի և օդի թանձրութիւնը, որ կոյրը զգում է։ Ահա կոյր աղջիկը դուրս է թռչում տնից, արագութեամբ անցնում է սանդուղքի աստիճանները և յանկարծ կանգ է առնում։ երկու քայլ հեռու ձի է կանգնած։ Պրոֆեսսորի հարցին, թէ նա ինչու կանգ առաւ, աղջիկը պատասխանում է։ «այստեղ օդը ճնշող է»։ Իսկ պրոֆեսսորի կարծիքով այս դէպքում ձայնն էլ, ճնշողութիւնն էլ միասին են ազդում։

Բայց կոյրերն ոչ միայն աւելի լաւ են լսում ձայնը, քան ո՛չ կոյրերը, այլ նրանք նոյնպէս աւելի լաւ են որոշում ձայնի յատկութիւնը։ Մարդու ձայնից կոյրերն աշխատում են որոշել նրա բնաւորութիւնը, ինչպէս մենք երեսին նայելով ասում ենք թէ այս ինչը շատ ստոր է, և այլն։ Կոյրերը կարողանում են մարդու ձայնից որոշել նրա՝ մարդու հասակը և տարիքը։ Նրանք մի անգամ լսած ձայնը տասն քսան տարուց յետոյ ճանաչում են։

Նոյնպէս կոյրերը ճիշդ են ըմբռնում թէ ձայնն ո՛ր կողմից է գալիս։ Պրոֆեսսորի կարծիքով սրանք կարող էին օգտակար լինել նաւերի վրայ ուր շատ անգամ նաւավարները չեն կարողանում որոշել, թէ օրինակ թշնամօթի ձայնը հարաւի՞ց թէ հիւսիսից է գալիս։ Իսկ կոյրն այս դէպքում կարող էր մեծ ծառայութիւն մատուցանել։

Կոյրերի հոտառութիւնը նոյնպէս լաւ է զարգանում։ Նրանք հոտառութեամբ ճանաչում են մագազինները, որոնց մօտով անցնում են։ Նրանք որոշում են հեռից ստացած կապոցները և գիտակցում են մեծ քաղաքների սալայատակների հոտը։

Նմանապէս նուրբ է կոյրերի շօշափելիքը։ Ցայտնի է, որ նրանք կարդում են շօշափելով (տառերն որոշ բարձրութիւն են ունենում կոյրերի գրքերի մէջ)։ Ինտելիգենտ կոյրերն որոշում են մինչեւ անգամ կտորների գոյները։ Երեւի ներկերը զանազան կակղութիւն ունեն։ Ցամենայն դէպս մի՛ւեալ կոյրերը որոշում են կանաչ, կարմիր և սեւ կտորները։

Գ·

Այստեղից բնականաբար հարց է ծագում, թէ արդեօք բոլոր կոյրերն անպատճառ անբախտ է՞ն լինում։ Դիւֆուրը, որ 20 տարուց աւելի կոյրերին նուիրած է եղել, կարծում է, որ պէտք է զանազանութիւն դնել։ Քառասնամեայ հասակ ունեցողը, եթէ կորցնում է դիտողութիւնը, չէ կարողանում այնուհետեւ միւս զգայարանները բաւարար զարգացնել, ուստի և ի հարկէ անբախտ է մնում։ Իսկ փոքրիկ կոյրը պակաս անբախտ է, և եթէ կանոնաւոր դաստիարակի, շուտով բոլորովին կընտելանայ իր դրութեանը։ Կը մոռանայ կորուստը։ Տեսողութեան փոխարէն կարելի է զարգացնել նրա մնացեալ զգայարանները, որոնց գործունէութեամբ նա կարող է, կը գործէ, օգուտ կը բերէ և ուրախ կը լինի։

Վերջապէս կոյր ծնածները շատ անգամ ուրախ բնաւորութիւն են ունենում։ Կոյր ծնած, բայց դաստիարակած արարածն երբէք չի զանգատուիլ իր բախտից։ Նա ոչ մի տեսողական տպաւորութիւն չունի ուղեղի մէջ, որը յիշեցնէ նրան իր կորուստը։ Մնացեալ լաւ զարգացած զգայարանների միջոցով նա կազմում է աշխարհի, կեանքի մտապատկերը և իրան բախտաւոր կամ անբախտ է զգում, ինչպէս ամեն մարդ, նայելով ուրիշ հանգամանքներին։ Գուցէ որ և է երկնային մարմնի վրայ արարածներ կան, որոնք 6, 7, 10 զգայարաններ ունին։ Իսկ մենք մարդիս բաւականանում ենք մեր հինգ զգայարաններով։ Այդպէս է և կոյր ծնածը, նա իր չորս զգայարանները բաւական է համարում իր համար, միայն թէ թեթեւամիտ և անգութ մարդիկ չը նեղացնէին նրան ծաղրով, ճնշումներով և այլն։

Դ·

Այսպէս ուրեմն զգայարանների պակասութիւնը չէ կարողանում կենդանի արարածի կեանք ունենալու ախորժակն անհետացնել։ Կորչում է մարդու տեսողութիւնը, նա նրբացնում է լսողութիւնն և չարունակում ապրել։ Կը թուէր նրանից լսողութիւնն էլ, նա կը կատարելագործէ հոտառութիւնը և կը չարունակէ կեանքը պահպանել։ Եթէ բոլոր զգայարաններն էլ կորցնէ մարդը, նա թերեւս կուզենայ այնու ամենայնիւ կեանքը չարունակել։ Այդպէս է մարդը, այդպէս են անասունը, թռչունը, ձուկը, միջատը, միկրոբը։ Ո՞րտեղից է առաջանում այդ զարմանալի երեւոյթը։ Ինչո՞ւ համար են ամենքը կեանք սրտում, ի՞նչ են գըտնում նրա մէջ։ Պէսսիմիստները բարոյում են, իսկ նրանց խօսքերը մնում են որպէս ձայն բարբառոյ յանապատի։ Կեանք, կեանք լուսում է ամեն կողմից, գոյացում է ամեն ուրեք և միշտ եթէ այդպէս քաղցր է անգիտակցական, անասնական կեանքը, ի՞նչ կը լինի նա, երբ մարդը մարդավայել գիտակցութիւն կունենայ, երբ ովկիանոսի ծանրաբեռն հաւերը և ցամաքի արագընթաց չոգեկառքերը կը սկսեն գիտակցաբար վազվզել։

Ս· ԹԱՌԱՑԵԱՆՑ

Թիֆլիզ

ՎԱՐՄԱԳԱՏՈՒՆ, ԿԱՑՄԱՏՈՒՆ ԵՒ ՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գ· Պաղտատլեան

Սուլթան-Համամ ճաստեսի թիւ 14։

ՅՈՒՑԱԿ ԳՐՈՑ ԵՒ ԴԱՆՕՐՈՒԹԻՒՆՔ

Գրատունս ի լոյս ընծայած է սոյն գեղեցիկ և սիրուն ԳՐԱՑԱՆՆՆ ուր ամփոփուած է

Ա· Իրեն սեպհական գրքերն, որոց պարունակութեան մասին կուտայ ուրոյն պատանի ծանօթութիւններ։

Բ· Այլուր տպագրեալ և հրապարակի վրայ յաճախեալ Դպրոցական, Բնական, Գրական և այլ ամէն տեսակ գրոց Ցանկի մը իրենց գներով։

Գ· Գաւառացւոց ի դիւրութիւն համայն Թուրքիոյ Թղթատարութեան սակագնոյ մասին կարեւոր գիտելիք։

Դ· Պաղտատլեան գործատան այն է Տպարանի, Վիմագրատան, Կազմատան և Գրատան վերաբերեալ տեղեկութիւններ, եւ

Ե· Սոյն Ցանկին կցուած է նաև մշտնջենական Օրացոյց մը դիւրըմբռնելի, որ պարզ տախտակի մը վրայ կը պատկերացնէ 1600 էն մինչեւ 2400 տարիներու մանրամասնութիւնները, որով կարելի է դիւրաւ դտնել ամսաթիւերն ու օրերը։

Սոյն ցանկը ձրի կը տրուի փափաքողաց։

ՄԻՍՔԷԹ

Երուանդ եւ ընկերաց խնամքով այս անգամ զուտ խաղողէ պատրաստուած եւ ո՛ր եւ է մասամբ նիւթերէ ըստ ամենայնի զերծ լինելով ստամոսք զօրացնելու եւ ախորժակ բանալու ստոյգ միջոցն համար բժշկաց կողմանէ խիստ անհրաժարուած օրին եւ մասնիգան՝ ՄԻՍՔԷԹ մակդիրամբ եւ կնիքով շշերով ու որոշեալ գնով՝ ի վաճառս հանուած են հետեւեալ տեղերը։ ի Դաղաթիա սամ· Պանդային կարգը Եաւուզի Իզզէտտին էֆէնտի խանին տակ Միսքէթի մթերանոցը եւ մայրաքաղաքիս հանրածանօթ դեղաբաններ։ Բերայի նշանաւոր գարեջրատուները։ Ղալաթիա Դօմիսիոն խանին մէջ Պոլսոյ ազգայն ճաշարանը։ Գյոյմուս փողոց թիւ 94, Քիւրեշիլիքը փողոց Խաչիկ աղայի թիւ 27 ճաշարանը։ Սանդգեշլար փողոց Աբեին ազգի թիւ 199 գրատարանը։ Մոմխանէ փողոց թիւ 111 Մակալէն Ուիս խանութը։ Թոփխանէ Ծխամաքաշ Եանկի թիւ 1 խանութը։ Կամուրջին վրայ Գալատիրի շրջանաւերուն նաւամատոյցը Սանֆրանի հանի Գասիի խանութը։ Եէնի Մահալլէի նաւամատոյցին դէմ թիւ 122։ ի Գալաթա Հաճօրալը խանի կից Մէհմէտ փաշա խան թիւ 24։ Մեծ Շուկայ Մարգարանքար փողոց Թորոսկեանի թիւ 29 ճաշարանը։ Բերա Հաճօրալը շուկայի մէջ թիւ 10։ Ղալաթա Սէրայի կից թիւ 257։ Ղալաթա Սէրայի զէմի փողոց Բիլիտի թիւ 6 խանութը։ Հալէպ Նարշըլի մէջ Օնոնիկ աղայի ճաշարանը, Մեծ Փողոց շարաբանատան Հաճի Սարիմ աղայի թիւ 54 խանութը, Թարլա Պաշի Սերոբէ Անանեանի թիւ 40 մթերանոցը։ ի Գում-գարու Սմասիոն ճատտէսի նարարանատան Հաճի Մուրատ Աղայի թիւ 21 խանութը։ ի Լանկայ Թուլումպա Մէյտան Մարտուտաղայի թիւ 113 գրոյ սարանը։

Հետզհետէ բացուելիք մթերանոցներն ալ պիտի ծանուցուին կարգաւ։ 691

ՍԵՒԱՆԻ ՄՈՑԵՒԻ ԶԿ Ն ԳՇԱՐԵԼԻ

Կ· Պոլիս, 16 սեպտ· 1889

Պարոնայք Ագադ և Պօսաէ,

Յարգէ՛ք հեռէ սիրած եմ դործածել ձեր Ագագի Աշարակը, մեջտ լաւ արդիւնք ունեցայ մանաւանդ խուլերի և անարիւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դեպքերու մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս հանոյ ի յաղող դասակարգութիւնը սիրաց սիրամտեցաւ համարուելու։ Ես ուսեալ եկան իւրեն և կիրանեցարարեմ դրան։

Տ· Ս· ԱՆՏՐԷԱՅԻ

Ներսէս Ամիրայի Ասատուրեան բժշկ.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԿԻՆՆ ԻԲՐԵՒ ԱՄՈՒՍԻՆ

ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ

Հեղինակ, ԴՐՈՖ· ԼԻՈՒՍՈՆ ԳԱՆԴՄԱՆ

Թարգմանեց Գերմաներէնէ

Ս· Կ· ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

Մ· Նաղիկեան էֆէնտի յոյժ գնահատելի ծառայութիւն մը մատուցած է՝ հայերէնի թարգմանելով մեծանուն հեղինակին այս ընտրելագոյն գործը, զոր գրատուս ուրախութեամբ հրապարակ կը հանէ այսօր եւ ուր գերմանացի իմաստասէրը, իբրեւ բժիշկ եւ իբրեւ հոգեբան, մեծ յաջողութեամբ պատկերացուցած է կինն, ամուսնական կենաց մէջ ունեցած իւր ամէն դիրքերովն ու զոյներովը։

Այս գրքին մէջ, կինը ճանչնալով ինքզինքն ու իր ամենակրպ պէտքերն եւ այրը ճանչնալով կինը նորա սրտին ու հոգւոյն ամէնէն խորին եւ ամենէն թագուն ծալքերուն մէջ, երկուքն ալ կը գիտնան թէ ի՞նչ է կենակցութեան տարերքը, ի՞նչ է իրենց դիրքը՝ ընտանեկան կենաց մէջ։ եւ զբաղելով ամուսնական ներքին կենաց մէջ տեղի ունեցած ֆիզիքական եւ բարոյական ոիւանդութեանց, վշտաց ու դառնութեանց պատճառները գլխի կընան ամրել կամ անհետացուցեալ զայնս եւ իրականացուցեալ այն երջանկութիւնը որոյ համար, ապաքէն, հաստատուած է ամուսնական վիճակը։

Սոյն գրքի ընթերցումը անհրաժեշտ է երկու սեռին ալ, ամուսնացեալ եւ խօսցեալց։ Նոյնպէս այն ամէն երիտասարդաց եւ երիտասարդուհեաց որք ամուսնանալ փափաքելով կամ կը վարանին իրենց ընտրութեանց մէջ, իրենց ապագայ ամուսնական կենաց անսասանութենէն անարեկ, եւ կամ՝ յախուռն ընտրութեանց պատճառաւ, կը զղջան եւ կ'աւաղեն ապա։

Գործս, հակառակ իւր ստուարութեան [8° էջ 440] կը վաճառուի 12 ½ գրշ. ամէն գրավաճառաց ըով։

Կեդրոնատեղին է մեր գրատունը· Պոլիս Սուլթան Համամ, Թիւ 12։

849 ՋԱՐԴԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

LA REVUE DES JOURNAUX ET DES LIVRES

ԻՆՆԵՐՈՐԴԱ ՏԱՐԻ

Լա Ռեվիւ տէ Ժուռնօ է տէ Լիվրն իր մէկ տարուան բաժանորդներուն ծ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿ.

ՀԻՄՆԵԱԼ ԸՍՏ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿԻ
1892 ՕԳՈՍՏՈՍ 2/14ԻՆ
Ապահովագրութիւնք ՀՐԴԵՀԻ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ,
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ, Կ. ՊՈԼԻՍ,

ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
20 ՍԵՊԵՂԲ 1310
ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԱՅԼ ԱՄԵՆԱՅՆ ՎՆԱՍՈՒՑ
ԵՎ ԻՄԱՆ, ՔԱՐԱՔԷՕՑ, ՂԱԼԱԹԻԱ

771

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՍՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՒՑՔ Անգլ. ոսկի 1,000,000

"ՖԻՆԻՔՍ"

Հիմնեալ է Լնտան թուականի 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետերերք Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրերն են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 18,000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի զոհսուց համար։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կալուածք, ապրանք և ապրանք յոյժ նպաստաւոր պայմանաց և միմնորդութեամբ ստորագրելոյս, ոչ միայն թեզոր խնայողութիւն կարգադրելու ամենիջապէս մեր ապահովագրելոց պրած գլխաներն։

Հ. ՍՈՒԼԱՆ և Ը.ՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ Ծովու եկերաց Ղալաթիա, Կամուրջի գէմ, Քօմիսիոն խանի անկիւնը։

618

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ և Ց. ԽՍԱԳՈՒԼԵԱՆ
ԹԷՅԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
Պոլիս Պոյեն Գաբրա Ճեռլեղեն Խանի Ներքեւ Ի 10

Այս մթերանոցին մէջ, որ երկար ատենէ ի վեր հաստատուած է, կը վաճառուին Զինաստանի և Ճապոնի ամենանշանաւոր թէյերը։ Այս թէյերը անմոռաց են իրենց համով, հոտով և գոյնով։ Դիմողը ամեն կերպիւ գոհ պիտի մնայ։ Այս ընկերութիւնը թուքիոյ ամեն կողմերու մէջ մասնաճիւղեր ունի և շատ դիւրին է ամեն կողմ գտնել։ Ասոնց կեղծերը չմտնուած ըլլալով, պէտք է ուշադրութիւն ընել վերոյգրեալ նկարին։ 803 17—60

ՔՈՆՆԱՔ ԴՈԹՌՈՆԻ

Ցիշեալ բոնեաքը տարբերութեամբ բժշկական վարժարանին մէջ, ադէկ զանուեցաւ եւ գեղարուեստից արծաթ շքաղամ մը տրուեցաւ տիրոջը։ Կայս. պալատան հանրային տարբերութիւն Պ. Մոռս, ընտրել ետ յիշեալ բոնեաքը, նպաստաւոր տեղեկագիր տուաւ Պ. Պրանամի, Պ. Ծանոնի, Մավրոյէնի փաշայ, Տրի. Խորասանեան, Զամպարօ փաշայ, նոյնպէս ընտրելով զայն նպաստաւոր տեղեկագիր տուին։

Կեդրոնատեղին Կալանա, Պէյօլիւ Խալիլ փաշա խան Թիւ 6, Ֆինանսական Եորկի Գոլարիտիի քով։ Վէզնէճիլէր Պ. Սեավրօ Բիրեարիտիի դեղարանը, կամուրջին վրայ Պէյօլիւ-բէրէի շրջանուին նաւատոյցը Սթէֆանաքի Ծխավաճառին քով, Պէշիքթաշ Բիրիսի մէյտանին զաղինոյի Ալիքսանին քով եւ մբրիշ ամեն տեղ։ 392

ԱՌԱՋՐՆ ԿԱՐԳԻՇՈՒՇՈՆԱՒԻՔ
ՊԻՒՐԵԿ ՄԷԼԷԼ, Կ. Պոլսոյ և Օսմանլի Ազգ

ԹՈՄԱՍՈՒԻԼՄԸՆ ՈՐԴԻՔԻՆԸ

Անուանք	Թիւերը	Անուանք	Թիւերը	Անուանք	Թիւերը
Ալշանս	2000	Գիւմիշկիւղ	1600	Բաղէշեան	3200
Անէլիս	3000	Կալիլէ	5500	Բանանէր	1700
Աբօյլէ	5500	Կիրգանս	3200	Բլանէ	1500
Աբէ	2300	Կոդոյ	1800	Բոլշ	1000
Աբիսոգ	3000	Կրօսանս	2200	Գալիքս	2300
Գասանս	3000	Հիրս	2000	Գրիպէթ	4400
Գօրգանս	2200	Հիսարլիս	3000	Գինեալդ	3300
Գրաֆ	2000	Հինուշ	7000	Գոլլը	9000
Գէֆիալը	8800	Հուանդիր	1200	Դօռնէ	3500
Գէլբրս	2600	Ալլոիս	5000	Թոզալբիս	3500
Գալիքսս	2500	Ձիւնս	2300	Պալէնս	4000
Գամէս	2100	Գէլլս	2000	Մանգիսիս	5200
Գաբ	2000	Գոյրիս	4200	Նաբանս	2000
Գօմ	2700	Գոգիս	2200	Նիլիս	2000
Զէբեկս	5000	Լէս	2000	Ներնէսս	4300
Գլիս	2500	Լէբանէս	4500	Գ. Ղանիսան	3000
Գօլբրաս	3400	Լիմոնս	3000	Թանրս	1200
Ջիգս	2500	Պալլի	1500	Գալիս	2500
Տամիս	2500	Մարդիկ	4300	Թարիրս	900
Տուբ	4800	Մարգէլիս	6500	Բէրիկիս	5000
Տրաբ	2100	Մէլիս	2000	Գ.Օրիանս	5000
Խայնամ	2600	Պուրնս	3100	Եէնս	3600
Ելաբրաս	3000	Նիլս	2000	Չէկրան	1000
Ելէքիրս	3200	Օրլանս	3600	Տիմիրիս	200
Տրաֆ	2600	Օֆէլլս	5000	Ղարմոս	200
Ֆալբրն	800	Օգրանս	4500	Ֆէրս	140
Ֆիս	700	Օգրս	2000	Քարքիս	130

Էմիրլեն Մանարք 8000
Բիրմրքն Մանարք 3000
Լբէնէն Մանարք 8100

Ասոնցմէ ոմանք հոս ամէն դէպքերուն կ'ընծայուին

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՐԴԻ
Գաղթական
Թիւ 17-18, Գիւլիւք Միւլէք
Խան, Գալաթիա

409

Արտօնատէր Ս. ՏԱՐԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ

EMULSION SCOTT

(ՍԿՈԹԻ ՕՐԱԼԸՐԷԿ)

ՄԱՐԻՒ ՁԿԵՆ ՉՈՒՏ ԻՒՂ
Իրմոնվիր որ չտալ Ի տպոյով
Գնորդասեալ մեռամբ ՍԿՈԹԻ և ՊՕՌԻՆԻ,
ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ անորժահամ է

Մարդու մկան հաւասարութիւնները զանազան իրարանցիներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճղաղծութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, անորժահամ ու հոտ ունի, գիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։
Գործակատար ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄԻԴԻՐ ԵՒ ՀԱՒՐԵԼ

ԴԵՌ ՁԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԻՒՈ

Տաքթր Ա.Յէրի ջերմային հիւանդութեան, այ գէնտ՝ որ անհաան բարդութիւն մի է զուսանչութեանց, է գաւառական և ազգու կարգաւորիչ ոմանի տեսակ ֆիզիքական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան մանաւանդ վայրերու ջերմոտ կլիմային վրայ ու տարակնակալ օդերէն, որոնց օգտակարութիւնն և տարբերիչ առոյգ յատկութիւնն երամ խառնուել է նոցա անհամար արդեանցը տարբ գաստիարանին։ Այս ֆիզիքական խանգարութեանի յառաջ կուգան օդին մէջ լողացող թունաւոր ոմանց մարդի նիւթոց միջոցու, որոնք թոքերէն անցնելով կը մտնեն արիան մէջ, կը խանգարեն լարդն և յառաջ կը բերեն տեսակ տեսակ ջերմեր և տենդեր, և ուրեան թունաւորութիւն. որոց սա ոմանները արուած է. ջերմն և տարբերս, թաղանթ ջերմ դարերական ջերմն, ընդհատակալ ջերմն մանգիպին ունեք և հրատապ տենդեր։

Թունաւորական օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մեծաքանակ ապականեալ և թունաւորեալ է մահեղեն կամ մարմնաքանաւորեալ վայրերէ մահահոտ նիւթոց ով, կամ ցաց աղբանոցներէ և ախանոներու ծակոտիներէն ելած թունաւորը կազերով, որոնց մարդիկ ոչ ծծեն ընդառաջեմամբ։

Այսի ջերմի ու տենդից գեղը կը ընդէ այսունաւոր նիւթոց կամ՝ ազերու ազդեցութիւնեց շարը կը գտնէ զայն մարմնոյն մէջէն, որոյ գործածութիւն սուագապէս անկասնդ և անվնաս է և օգուտ առոյգ, միայն թէ որուան հրահանգի համեմատ գործածուի։ Կը ծախուի Մինասեան և Կ. Գալաթիա։ 614

ՏՐՔ. Ս. ԹԱՔԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՆԿԼՈ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺՔ

Կ. ՊԱՌԶԷ-ԳԱԼԱՏԱ Կ. ՊՈԼԻՍ

Մասնագէտք առանց քաղուելէ լիտրի արհեստական ակռաներ պատրաստելու, մէկ անգամէն ամենասաստիկ ցաւած ակռաները, ոսկի, ադամանդ և մետաղով լեցնելու, ինչպէս նաև դարմանումն ամեն տեսակ բերնի և ակռայի հիւանդութեանց։

(Բացի կիրակիէ) ամեն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օր։ 114

ՄԱԴԱՄ Ս. Է. ԱԼԼԷՆԻՆ

ԷՔ ԹԷՔՍԱՍԻՆՈՅԹ Ի ԼՕ. ՆՈՐՈՒԵՐԼ
(MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Հերմակ ընկած մազերուն գոյն, վերնիճ ու գեղ կուտայ։ Կը նորոգէ անոր կանդրը, ոյժը և աճումը։ Դէլեռ թեփը շուտ մը անհետանի կ'ընէ։ Իր անուշ հոտը առատ է ու հեշտալի։

"Մէկ շիշը կը բաւէ։" Այդ փորձը ունեցան ամենքը որոնց մոխրագունած մազերը իրենց բնական գոյնին դարձան, և ճաղատ տեղերը մազով ծածկուեցան։

Թէ որ կ'ուզես թարմ մազ ունենալ և բոլոր գեղեցիկ մէջ պահել, առանց ուշանալու շիշ մը ստացիր ՊԷՆ Ս. Է. ԱԼԼԷՆԻ Հաճոյանալի մազի նորոգիչին։ (MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Գլխաւոր մթերանոցը Լնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Ամենայն Խարիզ ու Դիս Եօրք։ Կրվաճառուի ամեն սափրիչներու, անոյշ իւղաբարձիներու և անուշահոտի գեղագործներու քով։

Մեծաքանակ վաճառում իրեղէն Բ. Հ. Քիւլիւքեանի Կղզոյց քով, Սենի Ճամի փողոց, 18, Գալիս և Եամանա Քարուանս, Նիւքեաք Քալաբրիա, Դալամթար փոքրաքանակ վաճառում Բ. Հ. Քիւլիւքեան Եղրաց քով, Գալաց կամուրջի էյուրեը, 17, եւ Բեքոյի Մեծ Փողոցը, 158, Ֆանթիլ, բրիտանական դէղարանը և Իզմիր, հռաւաճառ, Մեծ Փողոց Ռամզ, 433։

ՌՈԵԱԼ ԷՔՍՉԷՆՃ

ԱՍԻԻՌԱՆՍ ՔՕՌԲՕՐԷԾԸՆ

ԱՄԵՆԷ ՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԷ ՄԵԾ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1720ԻՆ

Դրամագլուխ աւելի քան Անգլ. ոսկի 4,000,000
Ցարդ հրդեհի արկածից համար տուած է 35,000,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ ցորաչէն և փայտէն ամեն տեսակ կալուածներ, կահ կարասիք և ապրանք։

Վճարմունք ամենայն կանոնաւորութեամբ և ժամանակ առանց որ եւ իցէ ՁԵՂՁի կը կատարուին։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն առնուլ փոփաքրոր կը հրաւիրուին դիմել առ Ընդհանուր գործակալս Ճ. Վ. ՈՒԻԹԱԼ եւ ԸՆԿ.
726 Պահճէ Գաբու, Մէյտանէրք սոքաք, Ուիթալ խան։

ՔԱՈՒՉՈՒԿ ՄՈՒՃԱԿ
(ԼԱՍԹԻՔ)
(ԵՒ ՄԱՆԹՈ ՄՈՒՇԱՄԱՊԱ

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՆՈՐՔՍ ՊՐԻԹԻՇ ՐԻՊԼԻ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Մարքաքաղաքիս մէջ երկար ատենէ ի վեր ճանչցուած է, թէ մեր քաւչուկ մուճակները կը գերազանցեն հրապարակիս վրայ գտնուածները թէ՝ իրենց ճաշակաւ եւ թէ հաստատուն զուտ կուտաբերքէ շինուած-քով։

Այս անգամ մեր յաճախորդաց փափաքանաց համեմատ ընտիր ըրդենէն կերպասէ եւ զուտ կուտաբերքէ շինուած թիստ ձեւաւոր և դիմացկուն մանթօ բերել տուած ենք։

Ինչպէս գործարանիս մուճակները նոյնպէս մանթօները ուրիշ գործարաններու շինուածին 2-3ը կ'գերազանցեն եւ մէջը բնաւ ջուր չառներ։

Մեր մուճակներուն ներքի կողմը, կշիռ մը եւ գուրսի կողմը աւելի պատկերը գրոշմուած է, եւ կը վաճառուին բոլոր քաւչուկ մուճակ ծախողներու քով։ Իսկ մանթօները օձիքին ներքի կողմը կը գրուած աւելի եւ կշիռի նշանները, և կը ծախուի ի կեդրոնատեղին, ինչպէս նաեւ ի Զմիւռնիա Արսաս շուկան, Հանրմպատ Ռիֆաթ էֆ-ի քով և ի Սէլանիկ պէրէսթէն Շուկան գանգի Ահմէտ Մէմիշ Օղլուի քով։ Կեդրոնատեղին է, Կ. Պոլիս, Պահճէ Դաբու Գոճամանի օղլու խան գրան կից թիւ 13-14 մթեանոցը։ 800 17—45

COMP. RUSSE
DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՊԱՏԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻՆ
Նպաստաւոր արձակումներ

Թիւ 18 90 Օսմանի տարեկանքի, ժամ 2ին մեկնելու։
19 31 Ալեքսանդրիոյ ուղղակի տարեկանքի, ժամ 5ին մեկնելու Գիրգանի Ճամպասի, տարեկան Եգիպտոս մեկնելու, տարեկան
20 1 Սմիւռնայի տարեկանքի, ժամ 2ին մեկնելու։
20 1 Սուրբ Հանգիստի տեսակ մը Սեւ Ծովու նաւերուն համար, ուր տարեկան ուղեւորներ կան։
21 2 Սամսունի տարեկանքի, ժամ 2ին մեկնելու։

Ազգ — Հոկտ. 1931. երբ դարձեալ ուր կ'պատեն զերի Ռուսիոյ նաւատորմիղները մեր ուղեւորը նոր Սեւ Ծովուն մէջ պիտի հանգիստին Փոքրասիոյ Պէյրութ, Լաոդիա, և Բեռ-Պարիս ապրող ազգերուն։ 605

ՔՈՒՆԱՐՏ (CUNARD)
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՊԻՆ
Ամբ. ոսկը երկու անգամ կը բանի Լիվերպուլ և Ռիւ-Լիւեց Գէլիս

Անուանք	Թիւերը	Անուանք	Թիւերը
Լուսանիա	7718	Գրանդանիա	4845
Եգրոսրիս	7715	Գիլիպիս	4531
Մէրսիա	7391	Լուսանիա	3574
Լուսանիա	7268	Մարսալիա	2408
Հանանիա	5587	Գէլտա	3393
Ամերիկա	5517	Սարտինիա	2166
Կալլիա	4809	Թարիկա	2246
Ամերիկա	4557	Բալտիկա	2144
Ամերիկա	3.49	Սարինիա	899
Գէլտա	1876	Մարսէլ	1355
Շերպուրկ	1911		

Շերպուրը չոգենաւը, նաւապետ Պաքրոն, հասաւ և յառաջիկայ երեքշաբթի, 31 հոկտ. պիտի ուղեւորի դէպ ի Լիվերպուլ, Իզմիրի ճամբով։

Դիմել առ Թ. ԱՄԱՍ Ջ. ՅՈԼԻ Գործակատար
Thomas C. Joly
Այիքսիարխոս խան, Թիւ 401
17 Ղալաթիա

ՄՈՍ
ՇՈՒԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվերպուլ և Մէլբուրնի Գէլիս Բանալ
Զիրեանաւ

Անուանք	Թիւերը	Անուանք	Թիւերը
Բանանաս	4200	Պիրիս	3000
Ֆերոս	4000	Սոսիսիս	3000
Օսմանլի	4000	Նեբիս	3000
Սէսոստրիս	3250	Բերա	3000
Ֆիրա	3250	Լոգիս	800
Մոկասալա	3250	Գիմոս	800
Մարիսիս	3250	Սեսիլ	700

Դիմել առ Ֆ. Վ. ՎԻԹԱԼ և ԸՆԿ.
Ուիթալ խան
ՀԻՍԹԱ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
Հիստա Սգրիգ Լիվրոս
292

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄԲՈՒՐԳ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ
Ա. ԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ Գումարք 8,000,000
Պահեստի դրամ 6,889,695
Տարեկան հասոյթ 16,890,344

Ընկերութիւնս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ՝ բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր ապահովանք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱՂ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ Գումարք 6,250,000 Պահեստի դրամ Գումարք 2,585,853

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առաւաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաեւ թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանաց և ապահովանք։ Ասոնց նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկ. Ֆրանսա մնացած է եւրոպական 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց գրամ գրութիւն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 Գումարք

Լիազօր ներկայացուցիչ հասարակ Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՍԻԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիատիս խան. 12, 13, 14.

369